

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ ТА ТУРИЗМУ

До захисту допустити:
Завідувач кафедри

(підпис) Балабаниць

A.V.,

д.е.н., професор

«12» червня 2023р.

«МОЛОДІЖНИЙ ТА ДИТЯЧИЙ ТУРИЗМ: НОВІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ»

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Туризм»

Кузнєцоваї Тетяни Володимирівни

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

Науковий керівник:

Чуприна О. О., д.е.н., доцент

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

Богатирьова Г.А., к.пед.наук,

доцент, доцент кафедри туризму та

країнознавства ДонНУЕТ

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою задовільно 65 D

Секретар ЕК
«15» червня 2023р.

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ ТА ТУРИЗМУ**

Освітній ступінь «Бакалавр»

Шифр та назва спеціальності 242 - Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ *Вілла* _____ Балабаниць А.В.
(ППІ завідувача кафедри)

« 20 » 01 _____ 2023 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кузнєцова Тетяна Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Молодіжний та дитячий туризм: нові напрями розвитку
керівник роботи Чуприна Олена Оскарівна, д.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Маріупольського державного університету від
« 20 » січня _____ 2023 року № _____

2. Строк подання студентом роботи 12.06.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Метою кваліфікаційної роботи є формування нових напрямів розвитку молодіжного і дитячого туризму для покращення якості туристичних послуг та задоволення потреб молоді та дітей у відпочинку та культурному освітньому середовищі.

Об'єктом дослідження є відносини у сфері дитячого та молодіжного туризму на прикладі турагенства «Sky Travel».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти організації дитячого та молодіжного туризму.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОЛОДІЖНОГО ТА ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ

1.1. Основні поняття молодіжного та дитячого туризму.

1.2. Соціально-економічний вплив молодіжного і дитячого туризму на розвиток туристичної сфери країни

Висновки до розділу 1

2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ МОЛОДІЖНОГО І ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ.

2.1. Загальна характеристика турагенства «Sky Travel»

2.2. Аналіз діяльності турагенства «Sky Travel» в сфері дитячого та молодіжного туризму

2.3. Аналіз розвитку дитячого та молодіжного туризму в країні

Висновки до розділу 2

3. РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО ТА ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ.

3.1. Нові напрями розвитку молодіжного та дитячого туризму

3.2. Оцінка соціальної ефективності рекомендацій щодо розвитку дитячого та молодіжного туризму

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ

5.Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Чуприна О.О. - доктор економічних наук, професор		
2	Чуприна О.О. - доктор економічних наук, професор		
3	Чуприна О.О. - доктор економічних наук, професор		

4. Дата видачі завдання 27.02.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми кваліфікації роботи	до 20.01.2023	
2	Затвердження теми кваліфікаційної роботи та наукового керівника	20.10.2023	
3	Консультація з науковим керівником	постійно	
4	Робота з науковою літературою. Визначення плану кваліфікаційної роботи	до 27.02.2020	
5	Переддипломна практика	20.02.2023-10.03.2023	
6	Робота над теоретичною частиною кваліфікаційної роботи	11.03.2023-10.04.2023	
7	Подання на перевірку теоретичної частини кваліфікаційної роботи науковому керівнику	до 10.04.2023	
8	Робота над аналітичною частиною кваліфікаційної роботи	14.04.2023-22.05.2023	
9	Подання на перевірку аналітичної частини кваліфікаційної роботи науковому керівнику	до 22.05.2023	
10	Робота над рекомендаційною частиною	24.05.2023-	

	кваліфікаційної роботи	08.06.2023	
11	Подання на перевірку рекомендаційної частини кваліфікаційної роботи науковому керівнику	до 08.06.2023	
12	Попередній захист кваліфікаційної роботи		
13	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру	до 12.06.2023	
14	Захист кваліфікаційної роботи	14.06.2023 – 15.06.2023	

Здобувач

(підпис)

Кузнєцова Т.В.

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи

(підпис)

Чуприна О.О.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОЛОДІЖНОГО ТА ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ	9
1.1. Основні поняття молодіжного та дитячого туризму	9
1.2. Соціально-економічний вплив молодіжного і дитячого туризму на розвиток туристичної сфери країни.....	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ МОЛОДІЖНОГО І ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ	25
2.1. Загальна характеристика турагенства «Sky Travel».....	25
2.2. Аналіз діяльності турагенства «Sky Travel» в сфері дитячого та молодіжного туризму	32
2.3. Аналіз розвитку дитячого та молодіжного туризму в країні	42
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО ТА ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ	51
3.1. Нові напрями розвитку молодіжного та дитячого туризму	51
3.2. Оцінка соціальної ефективності рекомендацій щодо розвитку дитячого та молодіжного туризму	58
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі туризм є однією з найшвидше зростаючих галузей економіки, яка відіграє важливу роль у соціальному, культурному та економічному розвитку країн. Молодіжний і дитячий туризм, зокрема, є особливою сферою, яка привертає увагу науковців та практиків через свій потенціал у формуванні активного та здорового способу життя, розвитку особистості, стимулюванні міжкультурного взаємодії та пізнанні світу.

Молодіжний і дитячий туризм не тільки забезпечує відпочинок та розвагу для молоді та дітей, але й має значний вплив на їхній особистісний розвиток, соціальну адаптацію та формування цінностей. Він сприяє зміцненню здоров'я, розвитку навичок спілкування та лідерських якостей, розширенню світогляду та культурної освіченості молодого покоління. Крім того, дитячий туризм має особливу вагу в процесі навчання, стимулюючи самостійність, креативність та соціальну взаємодію серед дітей.

Однак, з розвитком суспільства з'являються нові виклики та можливості для молодіжного та дитячого туризму. Необхідно знайти інноваційні підходи, щоб задовольнити потреби та очікування молоді та дітей, забезпечити якісні та безпечні туристичні послуги, а також стимулювати розвиток цієї галузі в контексті сталого розвитку.

Актуальність теми обумовлена потребою адаптувати молодіжний і дитячий туризм до змін умов та потреб цільової аудиторії. Результати даного дослідження можуть бути використані туристичними компаніями, організаціями молодіжної та дитячої сфери, а також державними органами для планування та розвитку молодіжного і дитячого туризму з урахуванням нових вимог та потреб молодого покоління.

Особливе значення молодіжний і дитячий туризм отримав у контексті глобалізації, технологічного прогресу та змін у соціально-економічному середовищі. Сьогодні молодіжний і дитячий туризм є не лише засобом

відпочинку, а й важливим інструментом соціальної і культурної інтеграції, освіти та саморозвитку молоді та дітей.

За останні роки спостерігається зміна попиту та очікувань молоді та дітей щодо туристичних послуг. Нове покоління виявляє більше зацікавленості у відкритті нових культур, навчанні, активному відпочинку та екологічно свідомому туризмі. Такі тенденції вимагають постійного аналізу та оновлення програм та пропозицій у сфері молодіжного і дитячого туризму.

Однак, впровадження нових напрямків та інновацій в молодіжний і дитячий туризм вимагає системного підходу, дослідження ринкових тенденцій, вивчення потреб та очікувань цільової аудиторії, а також залучення відповідних соціальних партнерів.

Тому ця робота спрямована на дослідження нових напрямів розвитку молодіжного і дитячого туризму, зокрема на впровадження інноваційних технологій, створення нових програм та активних форм відпочинку, підвищення якості послуг та безпеки молодіжного і дитячого туризму. Результати цього дослідження сприятимуть подальшому розвитку туристичної галузі, а також позитивному впливу на особистісний розвиток та соціальну адаптацію молоді та дітей.

Мета та завдання дослідження. Метою даної кваліфікаційної роботи є формування нових напрямів розвитку молодіжного і дитячого туризму для покращення якості туристичних послуг та задоволення потреб молоді та дітей у відпочинку та культурному освітньому середовищі. Завданнями дослідження є

- формулювання теоретичних понять молодіжного та дитячого туризму;
- визначення соціально-економічного впливу молодіжного і дитячого туризму на розвиток туристичної сфери країни
- дослідження розвитку молодіжного та дитячого туризму на прикладі турагенства «Sky Travel»;
- формування нових напрямів розвитку молодіжного та дитячого туризму;
- оцінка соціальної ефективності запропонованих рекомендацій

Об'єктом дослідження є відносини у сфері дитячого та молодіжного туризму на прикладі турагенства «Sky Travel».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти організації дитячого та молодіжного туризму.

Методи роботи. Під час дослідження було використано:

логіко-семантичний метод – для проведення поглибленого вивчення понятійного апарату;

метод порівняння – для проведення відмінностей;

порівняння - для встановлення відмінності між молодіжним та дитячим туризмом;

Основною науковою новизною даної роботи є систематичний аналіз сучасного стану молодіжного та дитячого туризму, а також розробка рекомендацій для покращення цієї сфери. У рамках дослідження було проведено опитування, аналіз соціальних мереж та інших джерел інформації, що дало можливість отримати нові дані та висновки.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх застосування для розробки та впровадження поліпшених програм та активних форм відпочинку для молоді та дітей, а також для планування туристичних послуг та програм з урахуванням їхніх потреб та очікувань. Рекомендації, які були розроблені на основі отриманих результатів, можуть бути корисними для туристичних компаній, організацій молодіжного та дитячого туризму, а також для урядових та недержавних організацій, що працюють у цій галузі.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел – 21 (двадцять одне) найменування.

Загальний обсяг роботи становить 77 (сімдесят сім) сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОЛОДІЖНОГО ТА ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ

1.1. Основні поняття молодіжного та дитячого туризму

Молодіжний туризм і дитячий туризм є важливими сегментами туристичної галузі, спрямованими на задоволення потреб та інтересів молоді та дітей. Обидва ці види туризму мають свої унікальні характеристики та важливість в розвитку молоді та дітей.

Молодіжний туризм орієнтується на молодих людей віком від 15 до 30 років і сприяє їхньому активному відпочинку, саморозвитку та соціальній інтеграції. Він стимулює молодих людей до участі в різних формах туризму, таких як спортивні заходи, культурні події, навчальні та волонтерські програми. Молодіжний туризм сприяє розширенню кругозору, взаєморозумінню між молоддю з різних країн та культур, а також розвитку лідерських якостей та творчого потенціалу.

Дитячий туризм, зокрема, спрямований на дітей і підлітків віком до 18 років. Він забезпечує організовані туристичні заходи, які сприяють розвитку дітей, навчанню, соціалізації та розвагам. Дитячий туризм може включати табори, екскурсії, спортивні та творчі програми, які стимулюють дітей до активного відпочинку, навчання та соціального взаємодії. Цей вид туризму сприяє розвитку навичок, формуванню самооцінки та розширенню світогляду у дітей.

Молодіжний туризм та дитячий туризм відіграють важливу роль у розвитку молоді та дітей. Вони сприяють формуванню позитивних цінностей, взаєморозумінню, розвитку навичок та вмінь. Крім того, ці види туризму сприяють збагаченню культурного досвіду, розумінню та поваги до різних культур та традицій. Вони також впливають на розвиток туристичної індустрії та створення нових можливостей для молоді та дітей у галузі працевлаштування та самореалізації.

У світі широко розвиваються нові напрями молодіжного і дитячого туризму, які відповідають сучасним потребам та інтересам молоді та дітей. Це можуть бути тематичні подорожі, екологічні та пригодницькі тури, культурні обміни та інші форми туристичних заходів, які сприяють розвитку особистості, пізнанню світу та активному відпочинку.

Додатково, молодіжний і дитячий туризм відіграють важливу роль у формуванні міжнародного співробітництва та розуміння міжнародних проблем. Вони створюють можливості для молоді та дітей з різних країн зустрітися, обмінятися досвідом та ідеями, співпрацювати над спільними проектами. Це сприяє побудові толерантного та відкритого суспільства, сприяє зміцненню дружби та міжкультурного діалогу.

Одним із основних аспектів молодіжного і дитячого туризму є створення сприятливого та безпечного середовища для молоді та дітей. Організатори туристичних заходів для молоді та дітей повинні враховувати їхні специфічні потреби, забезпечувати належний рівень безпеки, враховувати вікові характеристики та розвивати в них навички самозахисту. Крім того, важливо забезпечити професійну підтримку, яка включає кваліфікованих гідів, інструкторів та інших фахівців, що допомагають у реалізації програм та забезпечують дотримання відповідних стандартів безпеки.

Зростання інтересу до молодіжного і дитячого туризму також відображається на розвитку туристичної інфраструктури та послуг, спеціалізованих на потреби молоді та дітей. Туристичні оператори та організатори подорожей активно розробляють нові програми та пакети, які враховують інтереси та потреби молоді та дітей. Наприклад, це можуть бути табори з освітніми програмами, пригодницькі тури, культурні обміни, мовні курси та багато іншого.

Отже, розуміння основних понять молодіжного і дитячого туризму є важливим кроком для подальшого дослідження нових напрямків їх розвитку. Ці види туризму впливають на розвиток молоді та дітей, сприяють їхньому саморозвитку, соціальній інтеграції та пізнанню світу. Крім того, вони сприяють

формуванню міжнародного співробітництва та сприяють розбудові толерантного суспільства.

Молодіжний та дитячий туризм є двома важливими сегментами туристичної індустрії, спрямованими на задоволення потреб та інтересів молоді та дітей. Хоча вони мають спільні елементи, такі як розваги, навчання та культурний обмін, вони також мають свої відмінності.

Згідно Закону України «Про туризм», існують такі види туризму: дитячий, молодіжний, сімейний, для осіб похилого віку, культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, спортивний, релігійний, екологічний (зелений), сільський, підводний, гірський, пригодницький, мисливський, автомобільний, самодіяльний, тощо [4, ст.4]. Відповідно, можемо виділити види, що були виокремлені відповідно до віку туристів, це: дитячий, молодіжний, сімейний, для осіб похилого віку. У Законі не виділяється такої категорії туристів, як дорослі (середнього або «третього віку»), тут цей сегмент замінено на «сімейний туризм». Щодо вікових рамок, то, згідно інших Законів України, діти - особи до 18 років, молодь від 14 до 35, люди похилого віку - чоловіки у віці старше 60 років та жінки - старше 55 р.

У міжнародному законодавстві форми туризму, в залежності від віку подорожуючих, затверджені у документі «Концепції, визначення та класифікації для статистики туризму» (Concepts, Definitions and Classifications for Tourism Statistics) у 1995 р. (стаття 4.3.3). Хоча виділені категорії назв не передбачають, ЮНВТО рекомендує поділяти туристів за віком на 5 груп:

- I - від 0 до 14 років;
- II - від 15 до 24 років;
- III - від 25 до 44 років;
- IV - від 45 до 64 років;
- V - від 65 років та старше [20].

Дитячий і молодіжний туризм у кожній класифікації виділяються як окремі категорії, що характеризують різний вік, соціальний статус та умови подорожі туристів.

Сучасна класифікація дитячого туризму можлива за декількома ознаками. Так, за географічною ознакою відпочинок молоді може бути внутрішнім – в межах свого регіону, міста або країни, і виїзним дитячим туризмом – наприклад, за кордон, хоча міжнародний туризм серед дітей не користується популярністю. Доцільніше розділяти відпочинок по цілях і завданнях, тематичних напрямках подорожей (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація дитячого туризму в залежності від цілей і завдань подорожі

Напрямок дитячого туризму	Характеристика
Дитячий оздоровчий туризм	це відвідування лікувальних процедур і заходів, відпочинок в санаторіях. Часто такі поїздки рекомендовані за медичними показниками, наприклад, при викривленні осанки лікарі виписують путівки в санаторії з лікувальними грязями
Дитячий спортивний туризм	це командні змагання, поїздки з метою взяти участь у футбольних іграх, інших видах спорту. Сюди ж можна віднести і спелеотуризм, скелелазіння; дитячий пізнавальний туризм – відвідування музеїв, історичних об'єктів і пам'яток. Ідеально, якщо дітей супроводжуватиме гід, що знає історію, цікаві факти, захоплюючі події
Дитячий освітній туризм	має риси подібності з пізнавального відпочинку, орієнтований на подорож, коли дитина може упізнати щось нове, чомусь навчитися. Наприклад, відвідування музею іграшки, де діти пробують свої сили в майстерності гончарного діла
Дитячий культурно-пізнавальний туризм	відвідування виставок, об'єктів культурної спадщини, літературних вечорів. Цей відпочинок більше підходить для дітей свідомого віку – підлітків і молоді
Дитячий екскурсійний туризм	прогулянки можуть здійснюватися як на природу, так і в межі міста. Серед засобів пересування – лижі, велосипеди, коні, а також піший відпочинок; дитячий екологічний туризм – пов'язаний з екскурсіями на луки, поля, в ліс, коли дитині надається можливість познайомитися з різноманітною флорою і фауною
Дитячий водний туризм	це не лише плавання, але і прогулянки на морському і річковому транспорті. Популярними містами для водного туризму є – Канів, Дніпро, Запоріжжя
Дитячий активний туризм	підходить для юних непосидьків. Спорт, екскурсії, безмежні ігри на свіжому повітрі – сюди можна включити масу напрямів відпочинку
Дитячий сімейний туризм	знахідка не лише для підлітків, але і батьків. Курорт вибирають так, щоб і дитина не нудьгувала, і дорослі знайшли для себе зайняття до душі. Сьогодні туроператори дитячого туризму пропонують насичені екскурсійні програми, більшість з яких – групові.

Джерело: складено автором на основі [16, с. 6].

Одна з основних подібностей полягає у тому, що як молодіжний, так і дитячий туризм спрямовані на активний відпочинок та розвиток молоді та дітей. Обидва види туризму надають можливість отримати нові знання, відкрити для себе нові культури, розвинути навички та таланти, а також познайомитися з різними людьми.

Однак, є також і відмінності між молодіжним та дитячим туризмом (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Подібності та відмінності молодіжного та дитячого туризму

Подібності	Молодіжний туризм	Дитячий туризм
Призначення	Задоволення потреб і інтересів молодих людей	Щадовлення потреб та інтересів дітей
Розваги та активності	Розваги, активний відпочинок, взаємодія з однолітками	Розваги, ігри, освітні програми, спеціалізовані табори
Організаційні аспекти	Планування, групові турпоїздки, розміщення у таборах	Попереднє планування, нагляд, безпека дітей
Відмінності	Молодіжний туризм	Дитячий туризм
Вікова група	18-30 років та старше	Від раннього дитинства до підліткового віку
Самостійність та незалежність	Більша незалежність учасників	Залежність від дорослих
Програми та активності	Пригодницькі подорожі, молодіжні фестивалі, мовні курси, волонтерство	Освітні програми, розвиток соціальних навичок, ігри та розваги, спеціалізовані табори
Безпека та нагляд	Менша структурованість, відповідальність за власну безпеку	Більша увага до безпеки та нагляду дорослими

Джерело: складено автором на основі [16, с. 6].

Молодіжний туризм та дитячий туризм мають свої подібності та відмінності, оскільки спрямовані на різні вікові групи туристів.

Подібності:

Призначення: Як молодіжний, так і дитячий туризм спрямовані на задоволення потреб та інтересів своїх учасників. Обидва види туризму сприяють розвитку особистості, соціальній взаємодії та набуттю нових навичок.

Розваги та активності: Як дитячий, так і молодіжний туризм спрямовані на забезпечення розваг, активного відпочинку та взаємодії з однолітками. Обидва види туризму можуть включати такі активності, як спорт, екскурсії, творчі майстер-класи та командні ігри.

Організаційні аспекти: Як дитячий, так і молодіжний туризм часто вимагають попереднього планування та організації. Вони можуть включати участь у групових турпоїздках, підготовку до подорожей, розміщення в таборах або гуртожитках [4, с. 599].

Відмінності:

Вікова група: Молодіжний туризм зазвичай адресований молодим людям у віці від 18 до 30 років або навіть старше. Дитячий туризм орієнтований на дітей від раннього дитинства до підліткового віку.

Самостійність та незалежність: Молоді люди в молодіжному туризмі часто можуть самостійно планувати та організовувати свої подорожі, вибирати місця проживання та активності. У дитячому туризмі частіше за все діти залежать від дорослих і мають менше незалежності.

Програми та активності: Молодіжний туризм може бути спрямований на пригодницькі подорожі, молодіжні фестивалі, мовні курси або волонтерство. Дитячий туризм, зазвичай, включає освітні програми, розвиток соціальних навичок, ігри та розваги, а також спеціалізовані табори.

Безпека та нагляд: У дитячому туризмі велика увага приділяється безпеці та нагляду над дітьми, щоб забезпечити їхнє благополуччя та добробут. Молодіжний туризм може бути менш структурованим, а учасники можуть бути відповідальнішими за свою безпеку.

Важливо враховувати, що ці подібності та відмінності не є абсолютними, адже вони можуть змінюватися залежно від конкретних програм та організаторів молодіжного та дитячого туризму.

Подібності:

Соціальна взаємодія: Як молодіжний, так і дитячий туризм сприяють спілкуванню та створенню нових соціальних зв'язків. Учасники обох видів

туризму можуть знайомитися з ровесниками, розвивати комунікаційні навички та встановлювати дружні стосунки.

Розвиток навичок: Молодіжний та дитячий туризм сприяють розвитку різних навичок. Це можуть бути навички лідерства, співпраці, проблемного мислення, творчості, культурної освіченості та інших компетенцій.

Виховний аспект: Обидва види туризму можуть мати виховний характер, сприяючи формуванню ціннісних орієнтацій, толерантності, самодисципліни та інших моральних та етичних якостей.

Відмінності:

Потреби та інтереси: Молодіжний туризм частіше орієнтований на активний відпочинок, розваги, культурні події та пізнавальні поїздки, враховуючи інтереси молодшої аудиторії. Дитячий туризм зазвичай більше фокусується на розвагах, іграх, освітніх програмах та спеціально розроблених активностях для вікової групи дітей.

Рівень незалежності: Молодіжний туризм може передбачати більшу самостійність учасників у прийнятті рішень, організації маршруту та активностей. У дитячому туризмі зазвичай дорослі надають більшу підтримку та нагляд, забезпечуючи безпеку та добробут дітей.

Особливі потреби та безпека: У дитячому туризмі враховуються особливі потреби та безпека дітей, забезпечуючи відповідність програми їх віку, фізичному розвитку та психологічному стану. Молодіжний туризм може бути менш орієнтованим на ці аспекти, оскільки учасники вже є дорослими або молодими дорослими.

Ці подібності та відмінності створюють унікальний досвід та сприяють відповідному розвитку та задоволенню потреб молоді та дітей у подорожах та туристичних заходах.

1.2. Соціально-економічний вплив молодіжного і дитячого туризму на розвиток туристичної сфери країни

Сучасна індустрія туризму - одна з найбільш швидко прогресуючих галузей світового господарства, що можна розглядати і як самостійний вид економічної діяльності, і як міжгалузевий комплекс.

Молодіжний і дитячий туризм мають значний соціально-економічний вплив як на окремих осіб, так і на суспільство в цілому. Ці види туризму сприяють розвитку молоді та дітей, стимулюють соціальну інтеграцію, сприяють формуванню лідерських якостей та позитивного самовизначення.

Соціальний вплив молодіжного і дитячого туризму проявляється у багатьох аспектах. По-перше, ці види туризму сприяють розширенню кругозору молоді та дітей. Вони надають можливість вивчати інші культури, традиції, мови та способи життя. Це сприяє розумінню та повазі до різних культур, а також формує толерантне ставлення до різних поглядів і переконань. Крім того, молодіжний і дитячий туризм стимулюють соціальну інтеграцію, забезпечуючи молоді та дітям можливість зустрічатися з однолітками з різних країн і взаємодіяти з ними [16, с. 8].

Другим аспектом соціального впливу є розвиток навичок та компетенцій у молоді та дітей. Молодіжний і дитячий туризм надають можливість вчитися новим навичкам, таким як комунікація, співпраця, креативне мислення, проблемне вирішення та лідерство. Вони також сприяють розвитку особистісної самооцінки, впевненості та самодисципліни.

Економічний вплив молодіжного і дитячого туризму також не можна недооцінювати. Ці види туризму створюють робочі місця для молоді та дітей, зокрема в галузі готельно-ресторанного бізнесу, туристичних агентств, підприємництва та місцевої економіки. Вони сприяють зростанню туристичної індустрії, залученню інвестицій, розвитку транспортної інфраструктури та підтримці інших секторів, пов'язаних з туризмом.

Крім того, молодіжний і дитячий туризм мають позитивний вплив на регіональний розвиток. Він стимулює розбудову туристичних об'єктів, готелів, ресторанів та інфраструктури, що в свою чергу сприяє зростанню робочих місць, збільшенню прибутків від туризму та покращенню життя місцевого населення.

Отже, молодіжний і дитячий туризм мають значний соціально-економічний вплив. Вони сприяють соціальному розвитку молоді та дітей, розширюють їхні можливості та навички, сприяють міжнародному співробітництву та розбудові толерантного суспільства. Економічно вони стимулюють розвиток туристичної індустрії, створюють робочі місця та сприяють регіональному розвитку.

Ще одним важливим аспектом соціально-економічного впливу молодіжного і дитячого туризму є сприяння сталому розвитку та охороні довкілля. У сучасному світі все більше звертається увага на екологічну свідомість та відповідальне ставлення до природних ресурсів. Молодіжний і дитячий туризм можуть бути важливими факторами у формуванні екологічно освіченої та свідомої молоді [9].

Під час молодіжних і дитячих туристичних подорожей акцент часто робиться на природі, екологічній освіті та сталому способі життя. Молоді та діти отримують можливість побачити і оцінити природні краси, вивчати екосистеми, розуміти важливість збереження біорізноманіття та екологічної рівноваги. Це сприяє формуванню екологічної свідомості, розвитку екологічних цінностей та відповідального ставлення до природи.

Крім того, молодіжний і дитячий туризм може сприяти розвитку екотуризму, який базується на принципах сталого розвитку та збереження природних ресурсів. Екотуризм сприяє залученню уваги до вразливих екосистем, підтримці місцевих спільнот та створенню нових можливостей для збалансованого розвитку регіонів. Молодіжні та дитячі групи, що займаються екотуризмом, можуть бути агентами змін у сталому розвитку та збереженні природи.

На економічному рівні молодіжний і дитячий туризм можуть сприяти розвитку місцевих економік та залученню інвестицій у регіони. Під час подорожей молоді та дітей створюється попит на послуги готельного господарства, ресторанного бізнесу, транспортних компаній та інших галузей, що приносять прибуток місцевим підприємцям і сприяють розвитку туристичної інфраструктури. Крім того, розвиток молодіжного і дитячого туризму може стимулювати розбудову нових робочих місць, особливо в галузі освіти, розваг та організації туристичних послуг.

У підсумку, молодіжний і дитячий туризм мають значний соціально-економічний вплив. Вони сприяють формуванню екологічно свідомих громадян, розвитку екотуризму та сталого способу життя. Крім того, ці види туризму створюють можливості для економічного розвитку місцевих громад, залучення інвестицій та розбудови туристичної інфраструктури.

Поняття дитячого туризму є цілком логічним – це організований для підлітків, дітей і молоді відпочинок, який вони проводять частіше групами, в колі друзів і однолітків. В той же час, такий відпочинок має і ряд відмінностей від традиційних розваг, які люблять дорослі.

Характеристика завдань дитячого туризму представлена в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Завдання дитячого туризму

Завдання	Напрямок впливу завдання
Соціалізація	дитина зможе вивчити національні звичаї, познайомитися з культурною спадщиною, поспілкуватися з іншими людьми, прищеплюється почуття гордості за минуле, патріотизм
Пізнавальна	огляд пам'яток, походи на природі, відвідування музеїв – завдання, завдяки яким молодше покоління краще дізнається історію і інші цікаві сфери діяльності
Розвиток особистості	мета дитячого туризму – прищепити любов до різних областей відпочинку, щоб дитина навчилася проводити час різнобічно, насичено і цікаво
Фізичне оздоровлення	прогулянки і походи знімають психологічну напругу і фізичну втому, вони зміцнюють здоров'я, допомагають виховати підростаюче покоління.

Джерело: складено автором на основі [16, с. 7].

Незалежно від вибраного виду дитячого туризму (пішохідного, водного, гірського, лижного, кінного), підліток або дитина в поході обов'язково навчається: самостійності (до неї привчає розподіл обов'язків в групі); активності, завзятості, витривалості (із спортивного маршруту ніхто по своєму бажанню не сходить); взаємовиручці (самостійно не можна поставити намет, зібрати байдарку, пройти скельний схил); повазі до похідних небезпек; умінню переносити поневіряння (неминучі погана погода, жара, дощі, холодні ночі, натерті ноги); дружелюбності (до цього привчає атмосфера хорошої спортивної групи); практичним умінням (треба уміти розпалювати вогнище, ремонтувати речі, готувати їжу).

До економічних функцій дитячого та молодіжного туризму, в першу чергу відносяться економічні вигоди, які він надає. Так, молодіжний та дитячий туризм стимулює розвиток елементів інфраструктури - готелів, ресторанів, підприємств торгівлі тощо. Він зумовлює збільшення доходної частини бюджету за рахунок податків, що можуть бути прямими (плата за візу, митний збір) або непрямими (збільшення заробітної плати робітників спричинює збільшення сум прибуткового податку, що сплачується ними в бюджет). Крім цього, як зазначалося вище, туризм має широкі можливості для залучення іноземної валюти і різного роду інвестицій. Не менш важливою економічною функцією туризму являється диверсифікації економіки, утворюючи галузі, що обслуговують індустрію туризму, забезпечує зростання доходів населення та підвищення рівня добробуту нації.

Також вплив дитячого та молодіжного туризму на економічний розвиток виявляється у підвищенні ділової активності та розширенні виробництва товарів і послуг у результаті збільшення платоспроможного попиту за рахунок іноземних та місцевих екскурсантів. З економічної точки зору привабливість туризму як галузі, що надає послуги, полягає у більш швидкій окупності вкладених коштів та отриманні доходу у вільно конвертованій валюті. У багатьох країнах туризм входить у першу трійку провідних галузей держави,

розвивається швидкими темпами і відіграє важливе соціальне та економічне значення, оскільки він:

- збільшує місцеві доходи;
- створює нові робочі місця;
- розвиває всі галузі, пов'язані з виробництвом туристичних послуг;
- розвиває соціальну та виробничу інфраструктури у туристичних центрах;
- активізує діяльність народних промислів і розвиток культури та сприяє їм;
- забезпечує зростання рівня життя місцевого населення;
- збільшує валютні надходження.

Туристичний збір є важливим індикатором розвитку туристичної галузі України. Упродовж 2021 року до бюджету України надійшли 244 млн грн туристичного збору, що на 86,8% більше, ніж у 2020 році (130,6 млн грн), а також на 20% вищий за аналогічний показник 2019 року (196 млн грн). За 2022 рік обсяг туристичного збору зменшився на 26,7% (рис. 1.1).

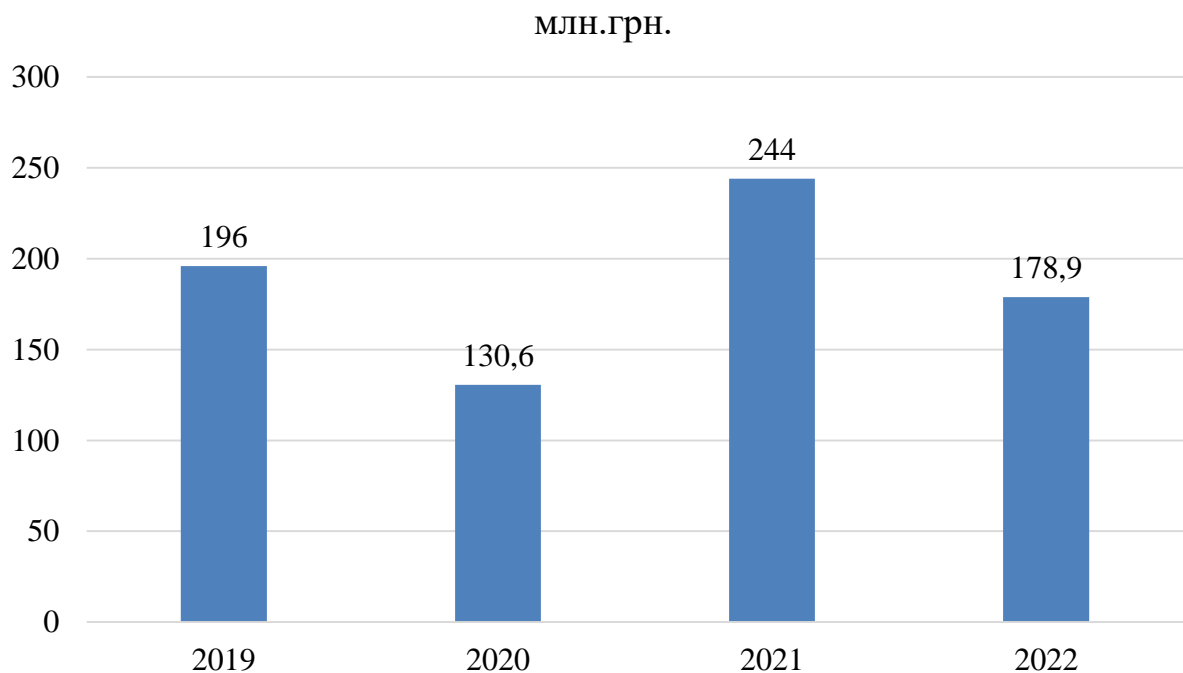

Рис. 1.1. Обсяг туристичного збору сплаченого до бюджету України

Як показують дані, представлені на рис. 1.1. розвиток туристичної галузі в цілому так і молодіжного та дитячого туризму зокрема має важливе економічне значення для країни, оскільки для України є характерною висока мобільність саме молодого населення, оскільки люди старшого віку в більшості випадків не мають фінансових або фізичних можливостей для користування туристичними послугами.

Але позитивний вплив дитячого та молодіжного туризму на економіку держави відбувається тільки у тому випадку, якщо він розвивається всебічно тобто не перетворює економіку країни в економіку послуг. Іншими словами, економічна ефективність туризму передбачає, що він в державі повинен розвиватися паралельно і у взаємозв'язку з іншими галузями соціально-економічного комплексу.

На території України молодіжний туризм чітко не сформований, адже туристичні поїздки, які найчастіше пропонують на туристичному ринку спрямовані на сімейний відпочинок, тури вихідного дня тощо. Через що українській молоді доводиться самостійно формувати та організовувати власну подорож.

Фестивалі на сьогодні один із найпопулярніших туристичних місць для сучасної молоді. Під цим поняття необхідно розуміти культурно-мистецькі акції, відкриті для усіх напрямків і жанрів мистецтва, професійних та аматорських мистецьких колективів, окремих митців, що проводяться з метою сприяння розвитку академічного, традиційного народного та сучасного мистецтв, професійної та аматорської творчості, популяризації етнічних і культурних традицій регіонів України.

Фестивалі здатні не лише виводити в люди молодих музикантів чи пробуджувати інтерес до немасових видів мистецтва, а й робити українські регіони привабливішими для туристів. Молоді люди є основними учасниками фестивалів, оскільки такі заходи мають на меті виховання молоді в дусі національних традицій, духовності та патріотизму, формування свідомої громадянської позиції, створення умов для самореалізації молоді, заохочує до

налагодження дружніх відносин між молодіжними лідерами з різних регіонів. Умови перебування на території проведення таких дійств, як правило, у формі наметових містечок, на березі водойм, з мінімумом цивілізації, що додає романтизму та відчуття пригод.

Екологічний туризм. Стан навколишнього середовища, екологічні і глобальні проблеми сучасності зумовлюють поширення різноманітних екологічних рухів. Саме вони органічно поєднують розв'язання глобальних проблем екології та проблеми проживання конкретного індивіда, тому вони близькі та зрозумілі кожній людині і практично кожна людина може знайти в них сферу самореалізації. В Україні екологічний рух представлений низкою громадських об'єднань, серед яких значна кількість молодіжних. Діяльність громадських молодіжних організацій екологічного спрямування загалом має на меті поліпшення екологічної ситуації в Україні, формування нового екологічного світогляду молоді, забезпечення дотримання екологічних прав громадян, залучення молоді до активної практичної роботи, спрямованої на комплексне розв'язання екологічних проблем.

Освітній туризм – це туристичні поїздки, екскурсії з метою здобуття освіти, удосконалення певних знань, умінь і навичок, задоволення пізнавальних потреб та особистісної зацікавленості щодо культурних, релігійних, соціальних та інших явищ. Він сприяє формуванню освітньої мобільності, а також навичок самоосвіти. Популярність освітнього туризму зростає з кожним роком, і все більше людей поспішають отримати 14 освіти в одному з престижних навчальних закладів, пройти спеціалізовані курси чи стажування за кордоном, підвищити свій інтелектуальний і загальноосвітній рівень. Дуже популярним напрямком останнім часом стала участь студентів чи молодих фахівців у наукових конференціях, що проводяться по всьому світу. Як правило, молоді люди відвідують такі заходи не тільки через любов до науки, а й як певний шанс побачити інше місто або країну.

Висновки до розділу 1

Молодіжний туризм і дитячий туризм є важливими сегментами туристичної галузі, спрямованими на задоволення потреб та інтересів молоді та дітей. Обидва ці види туризму мають свої унікальні характеристики та важливість в розвитку молоді та дітей.

Молодіжний і дитячий туризм мають значний соціально-економічний вплив як на окремих осіб, так і на суспільство в цілому. Ці види туризму сприяють розвитку молоді та дітей, стимулюють соціальну інтеграцію, сприяють формуванню лідерських якостей та позитивного самовизначення.

Молодіжний та дитячий туризм є двома важливими сегментами туристичної індустрії, спрямованими на задоволення потреб та інтересів молоді та дітей. Хоча вони мають спільні елементи, такі як розваги, навчання та культурний обмін, вони також мають свої відмінності, які створюють унікальний досвід та сприяють відповідному розвитку та задоволенню потреб молоді та дітей у подорожах та туристичних заходах.

До економічних функцій дитячого та молодіжного туризму, в першу чергу відносяться економічні вигоди, які він надає. Так, молодіжний та дитячий туризм стимулює розвиток елементів інфраструктури - готелів, ресторанів, підприємств торгівлі тощо. Він зумовлює збільшення доходної частини бюджету за рахунок податків, що можуть бути прямими (плата за візу, митний збір) або непрямими (збільшення заробітної плати робітників спричинює збільшення сум прибуткового податку, що сплачується ними в бюджет).

Розвиток туристичної галузі в цілому так і молодіжного та дитячого туризму зокрема має важливе економічне значення для країни, оскільки для України є характерною висока мобільність саме молодого населення, оскільки люди старшого віку в більшості випадків не мають фінансових або фізичних можливостей для користування туристичними послугами.

Але позитивний вплив дитячого та молодіжного туризму на економіку держави відбувається тільки у тому випадку, якщо він розвивається всебічно

тобто не перетворює економіку країни в економіку послуг. Іншими словами, економічна ефективність туризму передбачає, що він в державі повинен розвиватися паралельно і у взаємозв'язку з іншими галузями соціально-економічного комплексу.

Зазначимо, що під час молодіжних і дитячих туристичних подорожей акцент часто робиться на природі, екологічній освіті та сталому способі життя. Молоді та діти отримують можливість побачити і оцінити природні краси, вивчати екосистеми, розуміти важливість збереження біорізноманіття та екологічної рівноваги. Це сприяє формуванню екологічної свідомості, розвитку екологічних цінностей та відповідального ставлення до природи.

Крім того, молодіжний і дитячий туризм може сприяти розвитку екотуризму, який базується на принципах сталого розвитку та збереження природних ресурсів. Екотуризм сприяє залученню уваги до вразливих екосистем, підтримці місцевих спільнот та створенню нових можливостей для збалансованого розвитку регіонів. Молодіжні та дитячі групи, що займаються екотуризмом, можуть бути агентами змін у сталому розвитку та збереженні природи.

Незалежно від вибраного виду дитячого туризму (пішохідного, водного, гірського, лижного, кінного), підліток або дитина в поході обов'язково навчається: самостійності (до неї привчає розподіл обов'язків в групі); активності, завзятості, витривалості (із спортивного маршруту ніхто по своєму бажанню не сходить); взаємовиручці (самостійно не можна поставити намет, зібрати байдарку, пройти скельний схил); повазі до похідних небезпек; умінню переносити поневіряння (неминучі погана погода, жара, дощі, холодні ночі, натерті ноги); дружелюбності (до цього привчає атмосфера хорошої спортивної групи); практичним умінням (треба уміти розпалювати вогнище, ремонтувати речі, готувати їжу).

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ МОЛОДІЖНОГО І ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ

2.1. Загальна характеристика турагенства «Sky Travel»

Турагентство «Sky Travel» є компанією, що спеціалізується на організації подорожей для клієнтів. За свою діяльність турагентство набуло значного досвіду в галузі туризму та подорожей, та має добре розвинуту мережу зв'язків з готелями, авіакомпаніями та іншими постачальниками послуг.

«Sky Travel» пропонує різноманітний вибір турів та подорожей, включаючи міжнародні та внутрішні тури, круїзи, автобусні тури та інші варіанти. Компанія забезпечує своїх клієнтів професійною консультацією та допомогою в організації подорожі, включаючи бронювання готелів, квитків на транспорт, віз та страхування.

Має високу репутацію серед своїх клієнтів завдяки якісним послугам, персональному підходу до кожного клієнта та широкому спектру пропонованих послуг.

Крім того, турагентство «Sky Travel» пропонує спеціальні пропозиції для різних категорій клієнтів, такі як сімейні тури, романтичні подорожі, екскурсійні тури та інші. Компанія також надає можливість клієнтам вибирати різні варіанти харчування, види розваг та інші додаткові послуги, що дозволяє кожному клієнту знайти оптимальний варіант туру.

Також «Sky Travel» забезпечує безпеку та комфорт під час подорожі, дотримуючись всіх необхідних норм і правил, пов'язаних з транспортом та проживанням в готелях. Компанія працює з надійними постачальниками послуг, що забезпечує високу якість подорожі та задоволення від неї.

Турагентство має добре розвинуту систему підтримки клієнтів, яка допомагає вирішувати будь-які проблеми, пов'язані з організацією туру. Компанія завжди стежить за оновленнями та трендами в галузі туризму, щоб пропонувати своїм клієнтам нові та цікаві варіанти подорожей [18].

Загалом, турагентство «Sky Travel» є надійним та досвідченим партнером для організації незабутніх турів та подорожей, які відповідають потребам та бюджету кожного клієнта, а також активно використовує сучасні технології та інтернет-ресурси для забезпечення максимального комфорту та зручності для своїх клієнтів. Наприклад, на сайті турагентства можна знайти детальну інформацію про тури, готелі, транспортні засоби, а також замовити тур або зв'язатися з менеджером для отримання консультації.

Турагентство «Sky Travel» пропонує клієнтам можливість скористатися різними знижками та промо-акціями, що дозволяє значно заощадити на вартості туру. Крім того, компанія пропонує фінансову підтримку клієнтів, які можуть скористатися різними видами кредитів та розстрочок для оплати туру.

Турагентство «Sky Travel» відоме своїм індивідуальним підходом до кожного клієнта, що дозволяє максимально враховувати його потреби та бажання. Компанія також пропонує послуги зі створення індивідуальних турів та подорожей, які враховують усі побажання та вимоги клієнта.

Загалом, турагентство «Sky Travel» має добру репутацію в галузі туризму та подорожей завдяки своїм професійним послугам, які відповідають високим стандартам якості та комфорту. Компанія докладает всіх зусиль, щоб забезпечити своїм клієнтам незабутні тури та подорожі, які залишаться в їх пам'яті на довгий час.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Окмі тур» представлено в табл. 2.1.

Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності турагентства «Sky Travel» показав, що обсяги чистого доходу від реалізації туристичних послуг після зменшення у 2020р. на 14,9%, у в 2021 році зросли на 36,7%, що обумовлено впровадженням карантинних обмежень та тимчасовою зупинкою роботи значної частини суб'єктів господарювання у 2020р. Зокрема частину весни та осені 2020 року туристичні агенства взагалі не працювали, були закриті кордони та відмінена значна частина авіарейсів. Аналогічним чином змінювалась собівартості реалізованих туристичних послуг. В 2021р.

туристична галузь відновила свою роботу, пристосувавшись до нових умов роботи, змогла значно покращити результати своєї діяльності та прибутковість, в тому числі і турагентство «Sky Travel».

Таблиця 2.1

Фінансово-економічні показники діяльності турагентства «Sky Travel»

Назва показника	Значення по роках			Темп приросту, %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
1	2	4	3	5	6
Чистий дохід від реалізації послуг, тис.грн.	3624	3083	4215	-14,9	36,7
Собівартість реалізованих послуг, тис.грн.	3280	2821	3751	-14,0	33,0
Валовий прибуток, тис.грн.	344	262	464	-23,8	77,1
Інші операційні витрати, тис.грн.	28	19	36	-32,1	89,5
Інші витрати, тис.грн.	7	5	11	-28,6	120,0
Чистий прибуток, тис.грн.	309	238	417	-23,0	75,2
Середньоспискова чисельність персоналу, осіб	4	3	4	-25,0	33,3

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

Валовий прибуток турагентства «Sky Travel» формується за рахунок маржі, які отримують туристичні агентства з кожного реалізованого туристичного продукту. В середньому вона складає 10-15%, але для залучення клієнтів турагентства «Sky Travel» надає знижки клієнтам із власного прибутку, тому фактичний розмір валової рентабельності зазвичай має менше значення, що підтверджує рис. 2.1.

Як можемо побачити, реальна валова рентабельність турагентства «Sky Travel» у 2019р. становила 9,5%, але у 2020р. туристичному агентству довелося частіше робити знижки клієнтам, щоб утримати їх на фоні глобальної пандемії, тому валова рентабельність зменшилась до 8,5%, в результаті розвитку туристичної діяльності у 2021р. вона зросла до 11%.

Інші операційні витрати турагентства «Sky Travel» обумовлені необхідністю сплачувати орендну плату за приміщення, комунальні платежі, забезпечувати функціонування на належному рівні оргтехніки тощо.

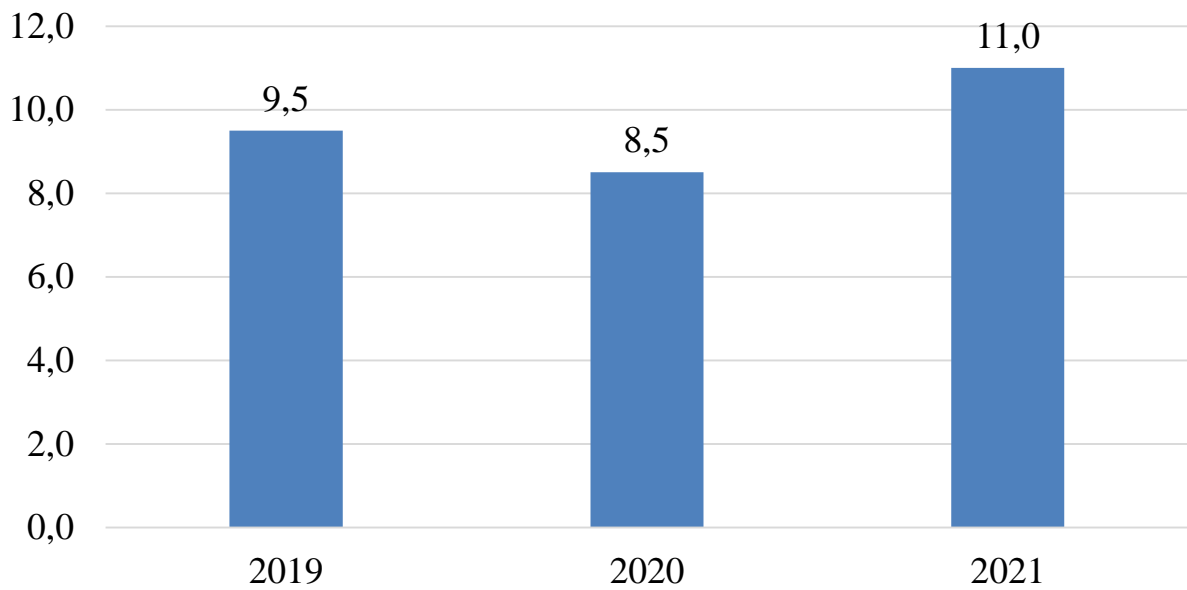

Рис. 2.1. Валова рентабельність діяльності турагентства «Sky Travel», %
Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Інші витрати турагентства «Sky Travel» передбачають сплату податків та непередбачені витрати.

Динаміка чистого прибутку турагентства «Sky Travel» представлена на рис. 2.2.

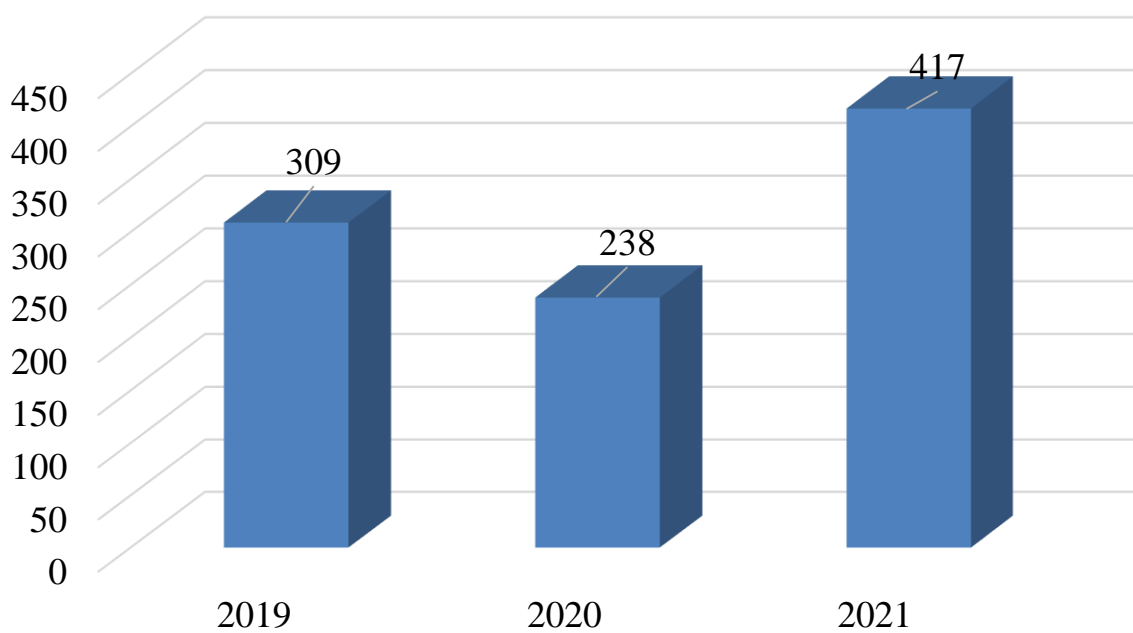

Рис. 2.2. Чистий прибуток туристичного агентства «Sky Travel», тис. грн
Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Чистий прибуток туристичного агентства «Sky Travel» змінюється відповідно до зміни чистого доходу від реалізації туристичних послуг.

Чиста рентабельність діяльності підприємства представлена на рис. 2.3.

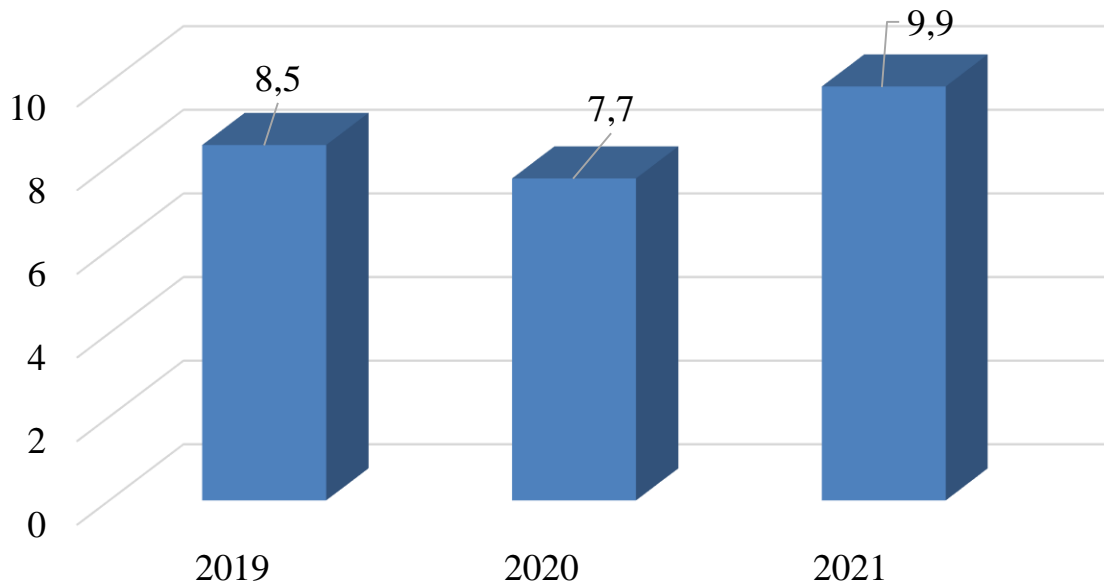

Рис. 2.3. Чиста рентабельність діяльності туристичного агентства «Sky Travel», %

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Чиста рентабельність діяльності в 2019 р. обумовлена рівнем розвитку туристичної діяльності в цілому, несприятлива епідеміологічна ситуація негативно позначилась на розвитку туристичного бізнесу у 2020 р., тому чиста рентабельність зменшилась до 7,7%, оскільки при зростанні попиту на туристичні продукти підприємство не так часто використовує знижки для залучення клієнтів тому чиста рентабельність у 2021 р. зросла в порівнянні з 2020 р.

Чисельність персоналу у 2019 р. та 2021 р. становила 4 особи, в результаті зменшення обсягів діяльності туристичного агентства «Sky Travel» у 2020 році було скорочено одного менеджера з туризму.

Продуктивність праці персоналу туристичного агентства «Sky Travel» представлено на рис. 2.4.

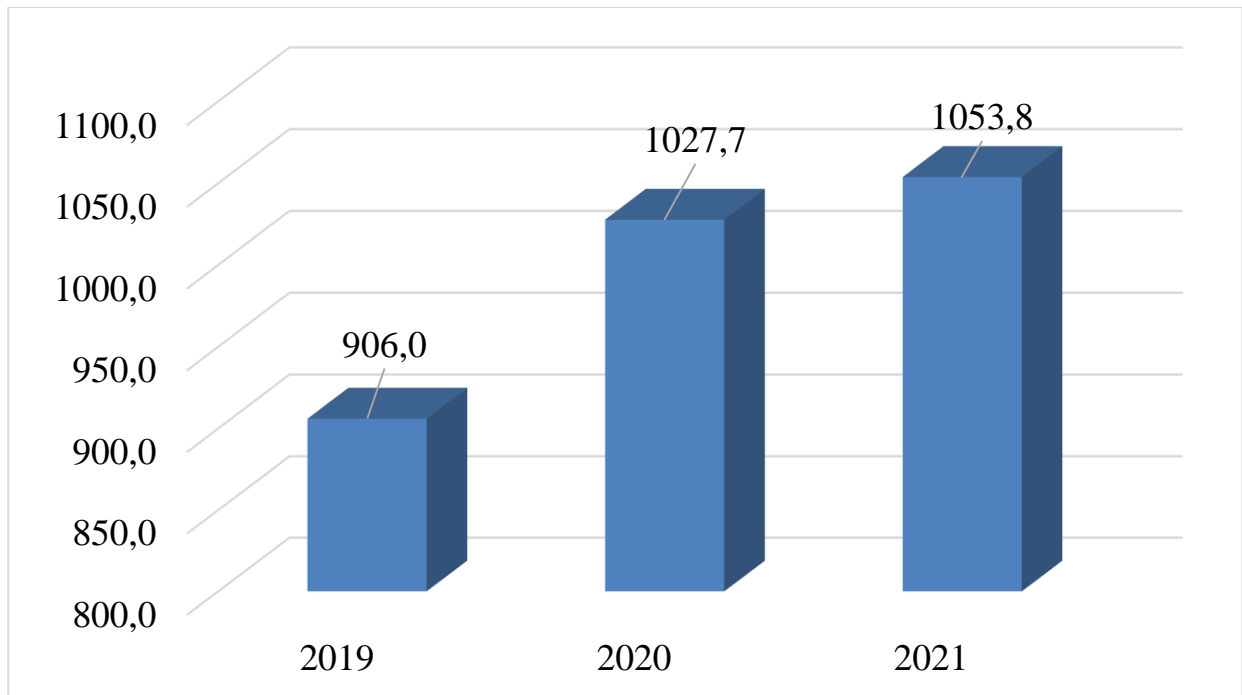

Рис. 2.4. Продуктивність праці персоналу туристичного агентства «Sky Travel», тис.грн/особу

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Продуктивність праці персоналу туристичного агентства «Sky Travel» має стійку тенденцію до зростання в результаті оптимізації чисельності персоналу у 2020р. вдалося запобігти зниженню продуктивності праці. в 2021р. продуктивність праці персоналу туристичного агентства «Sky Travel» зросла на 2,5%.

Важливим показником розвитку діяльності туристичного агентства «Sky Travel» є динаміка майна, оскільки підприємство надає послуги, то обсяги майна є незначними (рис. 2.5), але його динаміка є важливою, оскільки в умовах значного зростання вимог клієнтів до якості надання туристичних послуг. Туристичне агентство «Sky Travel» має постійно підтримувати оргтехніку та офіс в належному стані для забезпечення високої якості своїх послуг та забезпечення комфорту для клієнтів під час відвідування офісу туристичного агентства «Sky Travel».

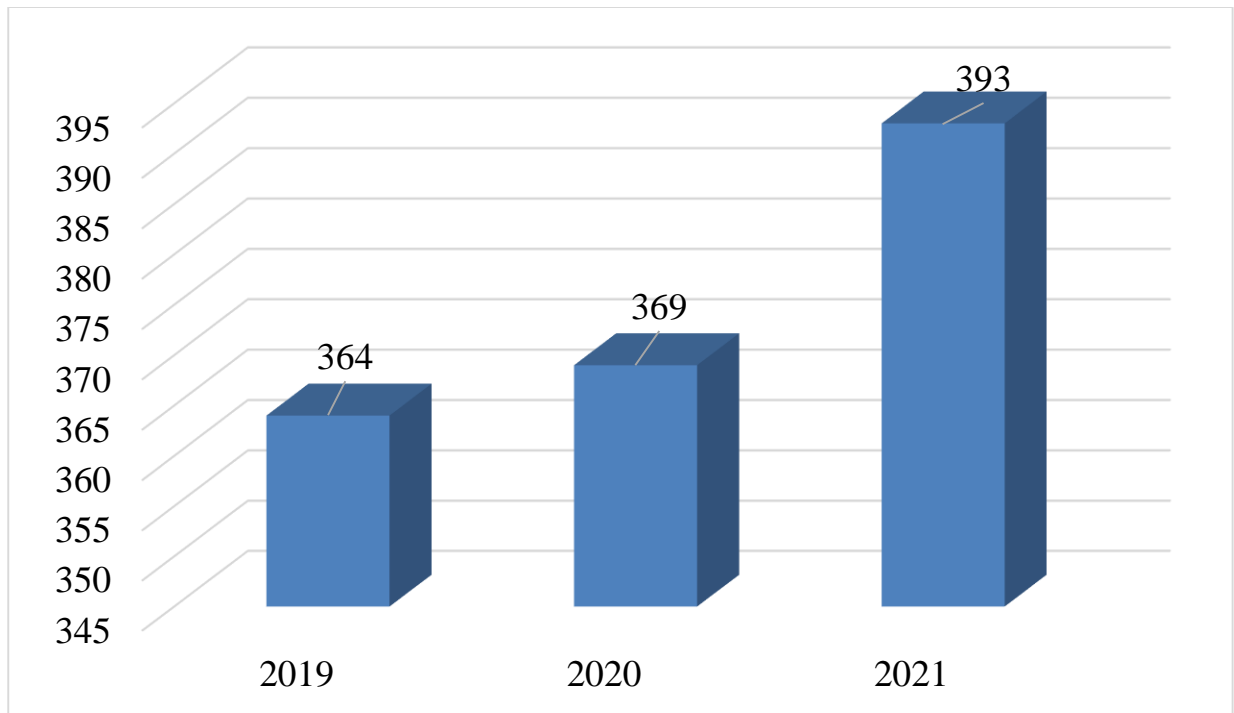

Рис. 2.5. Майно туристичного агентства «Sky Travel», тис.грн.

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Таким чином, аналіз фінансово-економічних показників діяльності туристичного агентства «Sky Travel» показав, що загальний розвиток індустрії туризму відбивається на показниках діяльності туристичного агентства, зокрема розвиток туристичної галузі до 2020 року сприяв збільшенню обсягів реалізації туристичних послуг, а відповідно і отриманого чистого прибутку. Вплив глобальної пандемії у 2020 році на туристичну галузь відобразився і на показниках діяльності туристичного агентства «Sky Travel» в сторону погіршення. Валова та чиста рентабельність діяльності туристичного агентства «Sky Travel» має середнє значення для туристичної галузі, оскільки більшість туристичних агентств для залучення клієнтів надають знижки з власного прибутку. Збільшення обсягів майна туристичного агентства «Sky Travel» свідчить про достатню увагу з боку керівництва щодо належного технічного забезпечення діяльності підприємства та формування високої якості послуг.

2.2. Аналіз діяльності турагенства «Sky Travel» в сфері дитячого та молодіжного туризму

На даний момент турагенство «Sky travel» займає не стабільну позицію на ринку туристичних послуг в місті. Аналізуючи його економічну діяльність, можна виділити декілька позитивних моментів:

1. Різноманіття напрямків діяльності: турагенство пропонує різноманітні тури на різні види відпочинку, що привертає більш широку аудиторію клієнтів.

2. Якість обслуговування: компетентні менеджери з великим досвідом в туристичній галузі забезпечують якісне обслуговування клієнтів, що забезпечує високу репутацію турагенства.

3. Привабливі ціни: туристичні послуги пропонуються за розумними цінами, що є конкурентноспроможними на ринку.

4. Гнучкий підхід до клієнтів: турагенство готове створити індивідуальні тури з урахуванням всіх побажань та вимог клієнтів.

5. Ефективна рекламна стратегія: турагенство активно використовує соціальні мережі та інтернет-рекламу для просування своїх послуг.

Загалом, економічна діяльність туристичного агентства «Sky travel» показує стабільність та перспективність, що дає можливість очікувати подальшого розвитку бізнесу в майбутньому.

Турагенство «Sky Travel» можна вважати успішним бізнесом, який стабільно функціонує на ринку туристичних послуг. Незважаючи на те, що бізнес зазнає певного впливу з боку пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення він зумів знайти шляхи адаптації та збереження своєї діяльності, що свідчить про ефективне управління компанією [13].

Варто звернути увагу на прибуток від продажу туристичних послуг. Згідно з аналізом, прибуток від продажу турів туристичного агентства «Sky travel» складає більше 90% від загального прибутку компанії (рис. 2.6). Це свідчить про те, що основний напрям діяльності компанії - це продаж турів, які включають в себе різні послуги та пакети. Інші послуги туристичного агентства «Sky travel»

передбачають надання платних консультацій та допомога з оформленням документів.

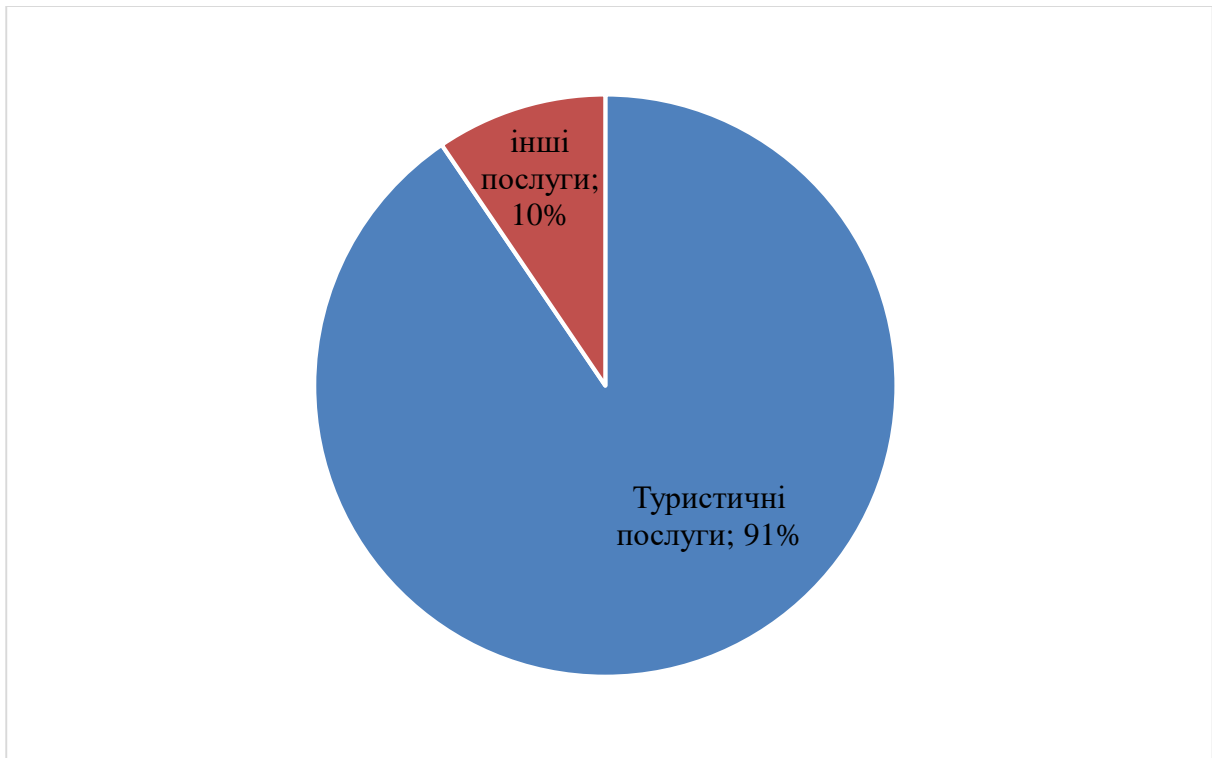

Рис. 2.6. Структура прибутку турагентства «Sky Travel» від реалізації послуг

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Структура споживачів туристичних послуг туристичного агентства «Sky travel» за віком представлена на рис. 2.7.

Таким чином, основна частина туристичних послуг туристичного агентства «Sky travel» реалізується дорослим громадянам, старшим 35 років (49%), значною є частка туристичних послуг, яка реалізується молоді (37%). Найменшу частку складають діти до 16 років (14%).

Також варто відзначити, що туристичне агентство «Sky travel» активно використовує соціальні мережі для просування своїх послуг. Компанія має сторінки в Facebook, Instagram, де регулярно публікує новини, акції, фото та відео, що сприяє збільшенню обсягу продажів та популяризації бренду.

Для збільшення обсягів продажів туристичних послуг, туристичне агентство «Sky travel» активно використовує різні маркетингові і рекламні

інструменти. Зокрема, компанія використовує рекламу в Інтернеті, розсилку електронних листів, рекламу на радіо та телебаченні, участь у туристичних виставках та конференціях тощо. Крім того, турагентство пропонує різні знижки та акції для клієнтів, що також сприяє збільшенню продажів.

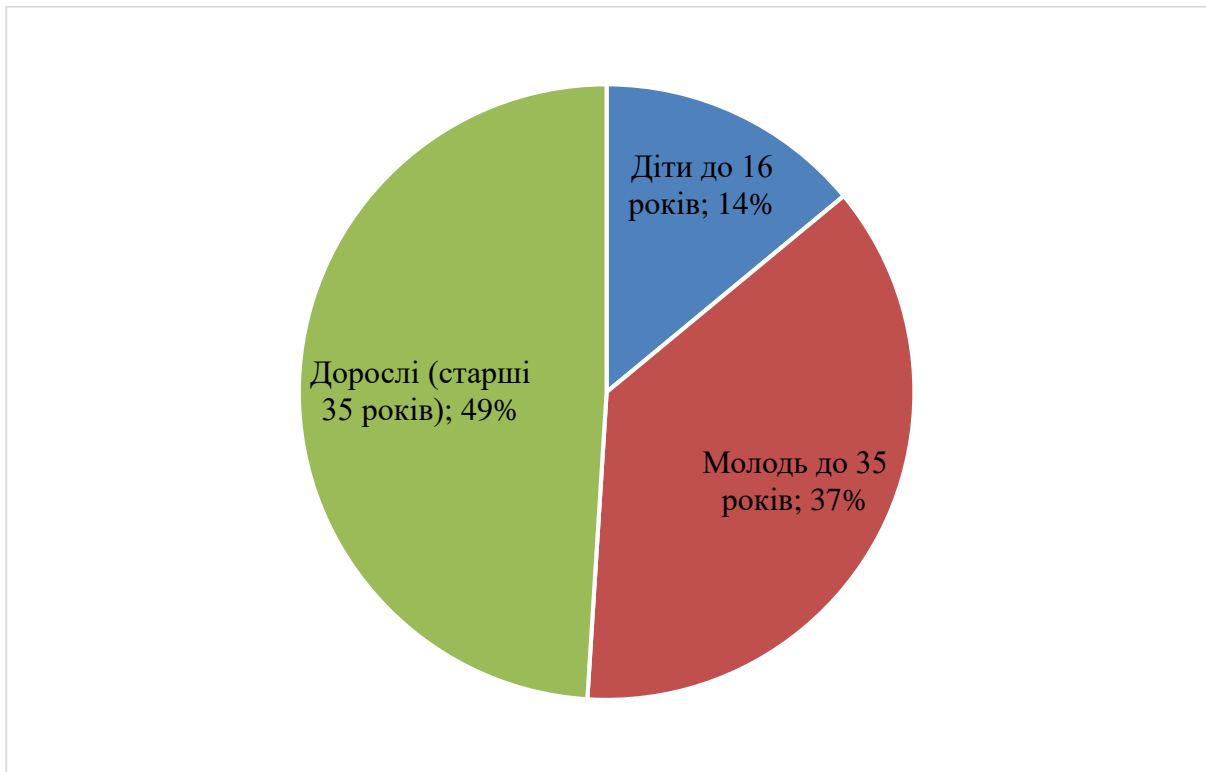

Рис. 2.7. Структура споживачів туристичних послуг турагентства «Sky Travel» за віком

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Усі вищезгадані напрями діяльності туристичного агентства «Sky travel» є популярними серед різних категорій клієнтів, що дозволяє забезпечити стабільність та збільшення обсягів продажів в цих сферах. Однак, у зв'язку зі зростанням конкуренції на ринку туристичних послуг, компанія повинна постійно вдосконалюватися та впроваджувати нові технології та методи роботи, щоб збільшити свою конкурентоспроможність та зберегти лідерство на ринку.

У загальному, економічна діяльність туристичного агентства «Sky travel» є стабільною та успішною, що забезпечується якісними послугами та ефективними маркетинговими та рекламними стратегіями.

Турагентство «Sky Travel» пропонує широкий спектр туристичних послуг та подорожей, серед яких можна виділити такі напрямки діяльності:

1. Відпочинок на морі: тури на пляжі та курортні міста, оренда житла, круїзи, екскурсії.

Туристичне агентство, що спеціалізується на відпочинку на морі, зазвичай пропонує своїм клієнтам різноманітні тури на пляжні курорти та курортні міста, оренду житла для відпочинку, круїзи та екскурсії.

Тури на пляжі та курортні міста зазвичай включають в себе різноманітні послуги, такі як перельоти, проживання в готелях або курортних комплексах, харчування та розваги. Клієнти можуть обирати місця відпочинку залежно від своїх уподобань та бюджету. Наприклад, деякі туристичні агентства пропонують тури на курорти з розвиненою інфраструктурою, де можна насолоджуватись різноманітними розвагами та ресторанами, а інші агентства спеціалізуються на турах до тих місць, де можна знайти спокій та тишу.

Оренда житла для відпочинку - це ще один напрям діяльності туристичних агентств, який дозволяє клієнтам відчувати себе як вдома під час подорожі. Оренда житла може бути організована як на пляжному курорті, так і в історичних містах, де клієнти можуть насолоджуватись атмосферою місцевого життя та культури.

Круїзи - популярний напрям діяльності туристичних агентств, який дозволяє клієнтам поєднати відпочинок на морі з відвідуванням різних країн та міст. Круїзні тури можуть бути організовані як на річках, так і на морях, залежно від бажання клієнтів.

2. Авіатури: бронювання авіаквитків, організація трансферів, послуги аеропорту.

Авіатури - це напрям діяльності турагентства, що пов'язаний з організацією подорожей на літаках. Основною послугою в цьому напрямку є бронювання авіаквитків для подорожей до різних країн та міст світу.

Також, турагенство може пропонувати послуги трансферу з аеропорту до готелю або іншого місця проживання. Це допомагає забезпечити зручний та комфортний переїзд до місця проживання після довгого польоту.

Туристи, які подорожують на літаках, можуть також скористатися додатковими послугами, такими як організація перевезення багажу, реєстрація на рейс, обмін валют та інші послуги аеропорту [15, с. 174].

Також в рамках авіатурів можуть надаватися послуги з бронювання готелів та транспорту на місці призначення, що забезпечує повноцінне та зручне перебування у країні або місті, куди туристи здійснюють подорож.

3. Спортивні тури: скелелазіння, піші прогулянки, велосипедні тури, лижні курорти.

Спортивні тури - це напрям діяльності турагенства, який орієнтований на активний та здоровий відпочинок відповідно до інтересів клієнта. В рамках цього напрямку можуть бути запропоновані різноманітні активні види відпочинку, такі як скелелазіння, піші прогулянки, велосипедні тури та інші.

Скелелазіння - це вид спорту, що полягає у підйомі та спуску по скелі, використовуючи спеціальне обладнання та техніку. Такі тури можуть бути організовані як для початківців, так і для досвідчених скелелазів.

Піші прогулянки - це прогулянки по гірських маршрутах з різним ступенем складності. Такі тури можуть бути організовані як одноденні екскурсії, так і тривати декілька днів з ночівлею в гірських хатинах або наметах.

Велосипедні тури - це вид туризму, який полягає у подорожах на велосипеді, як правило, по гірських місцевостях. Такі тури можуть бути організовані як для професійних велосипедистів, так і для аматорів.

Лижні курорти - це місця відпочинку в зимовий період, де можна займатися лижним спортом. Туристи можуть відвідати різні лижні курорти, які мають різні рівні складності трас та інфраструктури.

У рамках спортивних турів турагенство може запропонувати клієнтам такі послуги, як планування маршруту, надання необхідного спорядження та обладнання, транспортні послуги, надання послуг інструктора та інші

4. Культурні тури: екскурсії до історичних та культурних пам'яток, музеїв, театрів, культурні заходи.

Культурні тури є одним з ключових напрямків діяльності турагентств і пропонують клієнтам можливість зануритися в культуру, історію та традиції різних країн і народів. Турагентство «Sky Travel» пропонує різноманітні культурні тури, які відповідають інтересам та запитам клієнтів [21, с. 7].

Одним з найпопулярніших напрямків культурних турів є екскурсії до історичних та культурних пам'яток, таких як музеї, палаці, церкви та інші архітектурні споруди. Клієнти можуть вибрати екскурсію до відомих світових музеїв, наприклад, Лувр у Парижі, Музей мистецтв Метрополітен в Нью-Йорку, Британський музей у Лондоні та інші. Також можливо відвідати історичні місця, наприклад, Колізей у Римі, Акрополь у Афінах, Петрівський палац у Санкт-Петербурзі тощо.

Крім того, турагентство «Sky Travel» пропонує культурні заходи, такі як театральні вистави, концерти, оперні вистави та фестивалі. Клієнти можуть обрати відвідати відомі музичні фестивалі, наприклад, Глостерський фестиваль у Великобританії, Бах-фестиваль у Лейпцизі, Фестиваль Сальцбург у Австрії та інші.

Культурні тури можуть бути організовані як індивідуальні, так і групові. Також можлива організація тематичних турів, наприклад, турів для любителів мистецтва, архітектури, історії, музики тощо.

5. Медичний туризм: відпочинок та лікування в санаторіях та лікувальних закладах, лікування за кордоном.

Медичний туризм є одним з перспективних напрямів туристичної індустрії, який поєднує відпочинок з лікуванням. Турагентство «Sky Travel» пропонує своїм клієнтам широкий спектр послуг у цьому напрямку.

Одним з основних видів медичного туризму є відпочинок та лікування в санаторіях та курортах. Такі заклади розташовані в мальовничих куточках природи, де панує спокійна та затишна атмосфера. Вони пропонують клієнтам лікувальні процедури, які виконуються під контролем кваліфікованих фахівців.

Такі процедури можуть бути спрямовані на лікування хвороб органів дихання, серцево-судинної системи, опорно-рухового апарату та інших захворювань.

Також, турагентство «Sky Travel» пропонує клієнтам медичне страхування. Це дозволяє захистити себе та свою родину від несподіваних витрат на медичні послуги за кордоном

6. Паломницькі тури: організація поїздок до святих місць та храмів.

Напрямок діяльності турагентства «Sky Travel» в галузі паломницького туризму охоплює організацію поїздок до святих місць та храмів, як в Україні, так і за кордоном. Турагентство допомагає клієнтам відвідати святині різних релігій, включаючи християнські, єврейські, мусульманські, буддистські та інші.

Паломницькі тури включають організацію перевезення, проживання, харчування, а також супровід індивідуальним чи груповим гідом. Крім того, забезпечують участь у релігійних обрядах та заходах, а також можливість здійснення поклоніння у святинях.

Пропонує різні типи паломницьких турів, включаючи маршрути до святинь України, Європи, Азії, Близького Сходу та інших регіонів світу. Крім того, можуть скласти індивідуальний тур відповідно до побажань клієнта.

У турагентства є досвід роботи з клієнтами різних віросповідань та культур, тому можуть забезпечити належний рівень сервісу та комфорту під час подорожей до святинь. Вони використовують тільки надійних партнерів, які забезпечують високу якість послуг, що гарантує клієнтам безпечну та комфортну подорож [19].

6. Індивідуальні тури: створення індивідуальних турів та подорожей з урахуванням усіх побажань та вимог клієнта.

Індивідуальні тури є одним з ключових напрямків діяльності турагентства, оскільки вони надають можливість клієнтам створити свій власний маршрут подорожі, враховуючи усі їх побажання та вимоги.

Перш за все, менеджери турагентства зустрічаються з клієнтом, щоб з'ясувати його побажання та вимоги, такі як бюджет, терміни подорожі, країна, міста, а також вид відпочинку. На основі цієї інформації вони пропонують різні

варіанти маршрутів, розроблюють програму подорожі та роблять бронювання готелів, трансферів, квитків на транспорт та екскурсій.

Індивідуальний тур може включати в себе відвідування культурних та історичних пам'яток, активний відпочинок, релаксацію на морі або в горах, а також відвідування спа-центрів та лікувальних закладів. Клієнти можуть вибрати будь-який вид транспорту для переміщення від автомобіля до літака або візкарів.

Крім того, індивідуальний тур може бути організований в будь-який час року, що дозволяє клієнту насолоджуватися відпочинком в зручний для нього час. Менеджери турагентства «Sky Travel» завжди готові надати консультації та допомогу в організації незабутньої індивідуальної подорожі.

Загалом, турагентство «Sky Travel» пропонує різноманітні тури та подорожі, що відповідають різним смакам та бюджетам. Компанія докладас всіх зусиль, щоб забезпечити своїм клієнтам якісний та комфортний відпочинок згідно з їхніми потребами та бажаннями.

Турагенство «Sky Travel» спеціалізується на організації та проведенні дитячих та молодіжних турів. Вони пропонують широкий асортимент подорожей, які відповідають потребам та інтересам дітей та молоді різного віку.

Діяльність турагенства «Sky Travel» щодо дитячого та молодіжного туризму включає наступні аспекти:

1. Вибір турів. «Sky Travel» надає широкий вибір турів для дітей та молоді. Вони організовують морський відпочинок, екскурсійні тури, спортивні табори, мовні програми, молодіжні фестивалі та інші заходи. Тури розроблені з урахуванням вікових особливостей та інтересів молодих туристів.

2. Безпека та комфорт. Турагенство «Sky Travel» приділяє велику увагу безпеці та комфорту дітей та молоді під час подорожей. Вони співпрацюють з надійними перевізниками, готелями та іншими партнерами, щоб забезпечити високий рівень безпеки та зручності під час туру. Дотримання правил безпеки та організація супроводу є пріоритетними завданнями турагенства.

3. Розважальні та пізнавальні програми. «Sky Travel» пропонує різноманітні розважальні та пізнавальні програми, які роблять подорожі

цікавими та незабутніми для дітей та молоді. Вони організують екскурсії до цікавих місць, культурні заходи, спортивні змагання та інші активності, що сприяють розвитку і розвагам молодих учасників [3, с. 16].

4. Професійна підтримка. «Sky Travel» забезпечує професійну підтримку клієнтів на всіх етапах мандрівки. Вони допомагають у виборі туру, надають консультації та відповідають на запитання. Також надається інформація про необхідні документи та рекомендації щодо підготовки до подорожі. У разі потреби турагенство надає додаткову допомогу та підтримку під час подорожі.

5. Індивідуальний підхід. «Sky Travel» розуміє, що кожна дитина та молодь є унікальною, тому вони пропонують індивідуальний підхід до кожного клієнта. Вони враховують особливі потреби, інтереси та запити кожного учасника туру, щоб забезпечити максимально задоволення від поїздки.

Діяльність турагенства «Sky Travel» щодо дитячого та молодіжного туризму характеризується великим вибором турів, забезпеченням безпеки та комфорту, розважальними та пізнавальними програмами, професійною підтримкою та індивідуальним підходом до кожного клієнта.

Тепер перейдемо до досвіду експертизи. Турагенство «Sky Travel» має значний досвід у сфері дитячого та молодіжного туризму. Вони співпрацюють зі спеціалістами, які мають глибокі знання та розуміння потреб цільової аудиторії. Цей досвід дозволяє їм краще розуміти унікальні потреби дітей та молоді і створювати програми, які відповідають їх очікуванням.

«Sky Travel» прагне забезпечити високу якість обслуговування для своїх клієнтів. Вони надають інформацію про тури, організують зручний процес бронювання та платежів, а також забезпечують зв'язок і підтримку на всіх етапах подорожі. Команда професіоналів забезпечує, щоб кожен клієнт отримав найкращий досвід і відчував піклування під час своєї подорожі.

Що ж до інновацій та технологій - «Sky Travel» використовує сучасні технології, щоб полегшити та покращити процес організації та проведення дитячих та молодіжних турів. Це включає онлайн-бронювання, мобільні додатки

для спілкування та отримання інформації, а також використання цифрових ресурсів для розширення пізнавальних можливостей під час подорожі.

Турагенство «Sky Travel» має позитивну репутацію серед своїх клієнтів. Відгуки та рекомендації задоволених клієнтів свідчать про якість їхніх послуг та задоволення від поїздки. Це важливий фактор при виборі туристичного оператора, оскільки свідчить про надійність та якість послуг.

Турагенство «Sky Travel» звертає увагу на особливі потреби дітей та молоді. Вони враховують дітей з обмеженими можливостями, дотримуються принципів доступності та інклюзивного туризму. Це дозволяє забезпечити комфорт та задоволення для всіх учасників подорожі [7].

Враховуючи всі ці аспекти, можна сказати, що турагенство «Sky Travel» має успішну діяльність у сфері дитячого та молодіжного туризму.

Турагенство «Sky Travel» спеціалізується на організації та проведенні дитячих та молодіжних турів. Вони пропонують широкий асортимент подорожей, які відповідають потребам та інтересам дітей та молоді різного віку.

Вони пропонують широкий вибір турів, забезпечують безпеку та комфорт, пропонують розважальні та пізнавальні програми, мають значний досвід та експертизу, забезпечують якість обслуговування та використовують інноваційні технології. Їхня репутація та відгуки клієнтів свідчать про успішність їхньої діяльності [14, с. 99].

Не можна не звернути увагу на партнерство з навчальними закладами. Турагенство «Sky Travel» активно співпрацює зі школами, коледжами та університетами, щоб організовувати дитячі та молодіжні тури в рамках освітніх програм. Вони розробляють тури, які поєднують відпочинок з пізнавальними можливостями, дозволяючи молоді отримати нові знання та досвід.

Турагенство «Sky Travel» покладає значний акцент на екологічну та соціальну відповідальність. Вони пропонують екологічно-орієнтовані тури, сприяють екологічному освітньому процесу та стимулюють молодь долучатися до збереження природи. Також вони підтримують соціальні проекти та ініціативи, спрямовані на поліпшення умов життя дітей та молоді.

Формування цінностей та розвиток навичок, тури, організовані «Sky Travel», сприяють формуванню позитивних цінностей та розвитку навичок у дітей та молоді. Вони пропонують програми, що сприяють командній роботі, лідерству, культурному розмаїттю, взаєморозумінню та громадській активності. Це допомагає молодим учасникам зростати як особистості, розвивати соціальну свідомість та ставати активними громадянами. Уважність до деталей та індивідуальність: Турагенство «Sky Travel» приділяє увагу дрібницям та деталям, щоб забезпечити максимальний комфорт і задоволення своїх клієнтів. Вони стежать за якістю харчування, розміщення та транспорту, забезпечують високу організацію та уважність до індивідуальних запитів та потреб кожного учасника туру [11, с. 32].

Таким чином, турагенство «Sky Travel» не тільки організовує дитячі та молодіжні тури, але й створює незабутній досвід для своїх клієнтів. Вони працюють на основі професіоналізму, інновацій, якості та уваги до деталей, забезпечуючи безпеку, задоволення та розвиток молоді під час подорожей.

2.3. Аналіз розвитку дитячого та молодіжного туризму в країні

Загалом, дефініція «дитячий туризм» багатогранна та складна. Практично немає єдиного визначення цього поняття. Припускають, що дитячий туризм – це сфера туристичної галузі, яка формує та збагачує нове покоління. Майбутній актив держави має бути зорієнтований завдяки популяризації туристичних послуг на цілі та цінності своєї країни. Дитячий туризм – це не лише покращення загального стану здоров'я дитини, це підтримка психологічного стану, покращення комунікативності, набуття навичок самостійності та розумного використання вільного часу, культурно-інтелектуальний ріст, розширення світогляду та розкриття талантів.

Основними показниками туристичного ринку є кількість підприємств, що надають туристичні послуги, в тому числі молодіжного та дитячого туризму, а також обсяги доходів даних підприємств від надання туристичних послуг.

Кількість суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність в сфері туристичних послуг представлена на рис. 2.8.

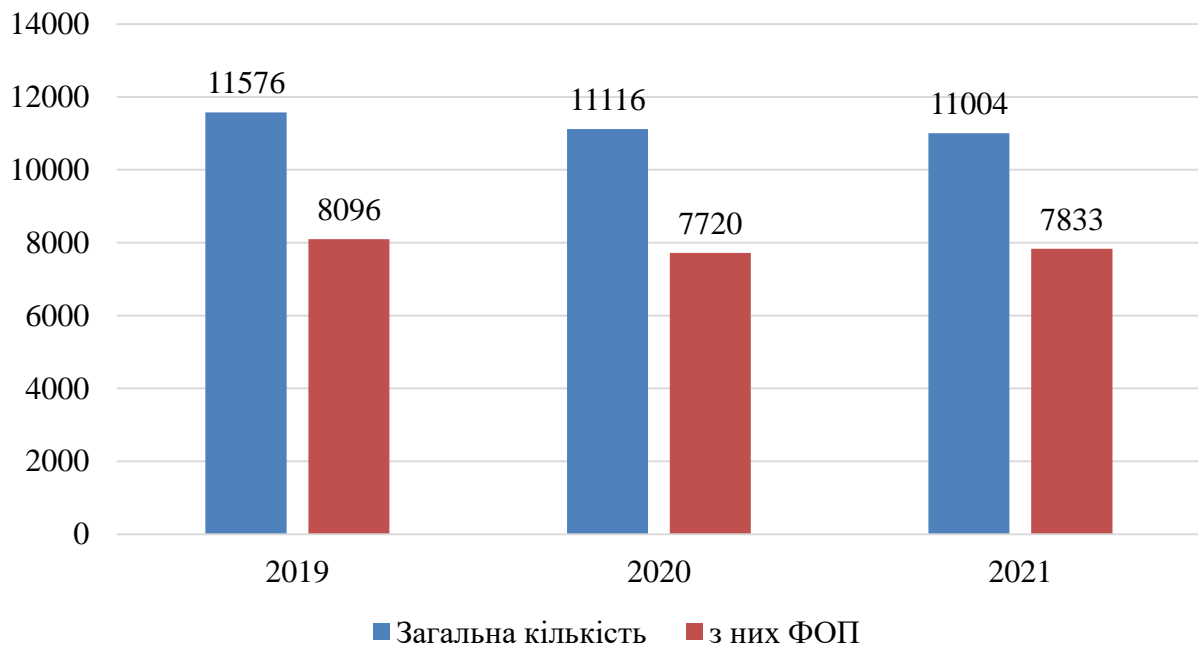

Рис. 2.8. Кількість суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність в сфері туристичних послуг, од.

Джерело: складено автором на основі [6].

Загальна кількість суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність в сфері туристичних послуг в 2020р. зменшилась на 4%, а в 2020 році на 1%, що обумовлено глобальною пандемією, впровадженням карантинних заходів та закриттям кордонів більшої частини країн. Дещо іншу тенденцію мала кількість фізичних-осіб підприємців, які здійснюють діяльність в сфері туризму. Глобальна пандемія 2020 року також вплинула на їх кількість (-4,6%), але в 2021 році відбулося часткове відновлення сфери туризму і їх кількість зросла на 1,5%.

Необхідно зазначити, що специфіка діяльності туристичної індустрії обумовлює переважання в загальній кількості суб'єктів господарювання саме фізичних-осіб підприємців. Їх частка протягом 2019-2021 років зросла з 69,9% до 71,2%.

Динаміка кількості туристичних агентств та туристичних операторів, які здійснюють свою господарську діяльність на ринку України представлена на рис. 2.9.

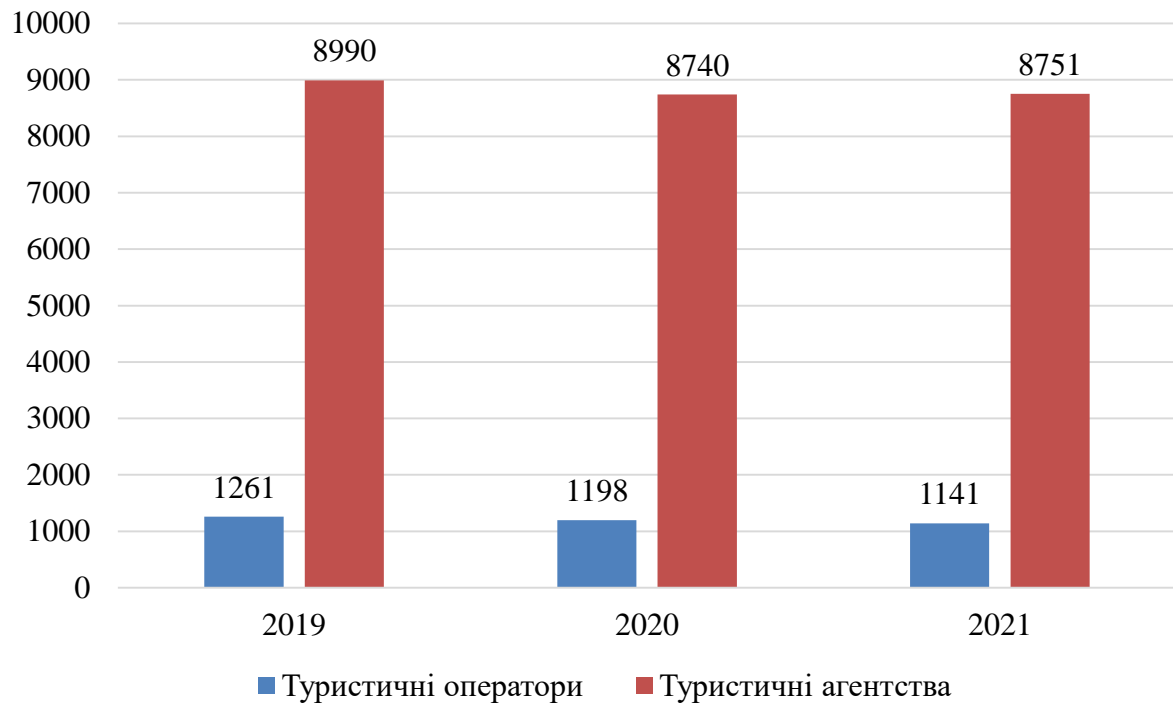

Рис. 2.9. Динаміка кількості туристичних агентств та туристичних операторів, які здійснюють свою господарську діяльність на ринку України, од. Джерело: складено автором на основі [6].

Відповідно до рис. 2.9 кількість туристичних операторів має стійку тенденцію до зменшення, що обумовлено несприятливими зовнішніми факторами для розвитку даної діяльності, високим рівнем чутливості даного виду діяльності до несприятливих зовнішніх факторів. Кількість туристичних агентств після зменшення у 2020р. на 2,7%, у 2021р зросла на 0,1% або на 11 од.

Про тенденції розвитку туристичної галузі свідчить обсяг доходу туристичних підприємств (рис. 2.10).

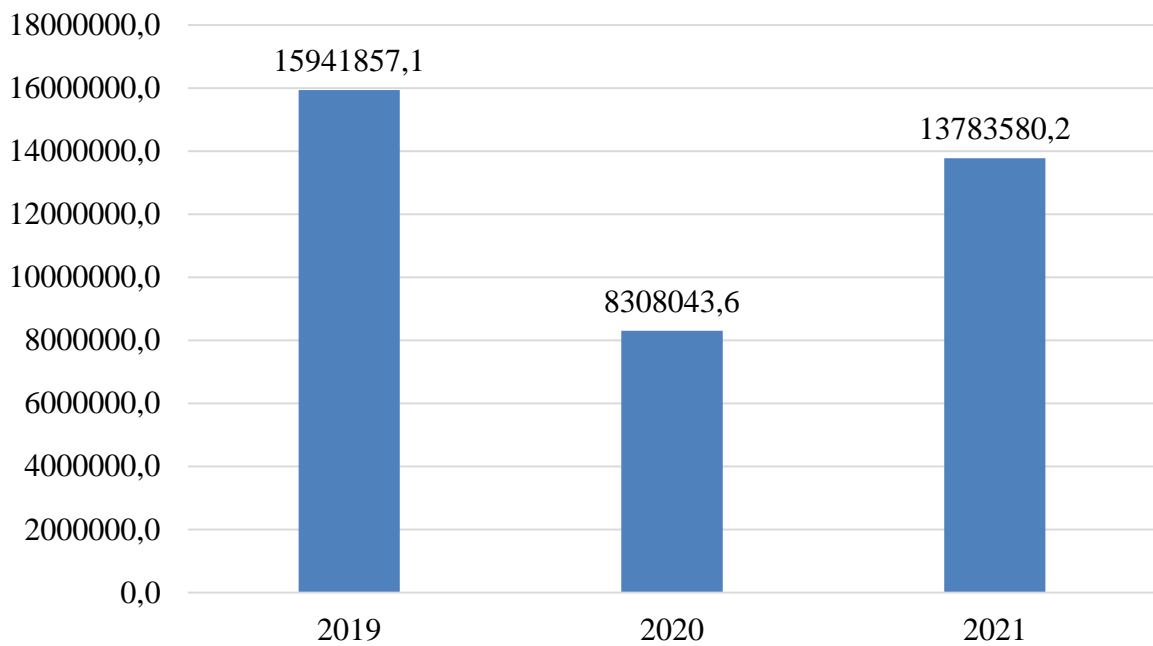

Рис. 2.10. Обсяг реалізації туристичних послуг в Україні, тис.грн.

Джерело: складено автором на основі [6].

Динаміка доходів від реалізації туристичних послуг протягом 2019-2021 років відповідає загальним тенденціям в туристичній галузі: після суттєвого зменшення в 2020р. на 48%, у 2021 році відбулося її зростання на 66%, що частково обумовлено інфляційними процесами, а не лише збільшенням потоку туристів.

Аналізуючи вітчизняний дитячий туристичний ринок за даними Державної служби статистики України [6] за 2015-2019 рр., можна зауважити, що спостерігаються негативні тенденції. Зокрема, відбулося значне скорочення кількості закладів для дітей та кількості дітей, які відвідали заклади влітку (рис. 2.11 та 2.12).

За аналізований період кількість закладів для оздоровлення та відпочинку дітей у 2019 р. скоротилася на 9,6% порівняно з 2015 р. і приблизно на 5,6% порівняно з 2018 р. Серед кількості закладів у 2019 р. (8808 одиниць) найбільша частка припадає на заклади відпочинку (8567 одиниць), у структурі яких 8113 одиниць – це заклади відпочинку з денним перебуванням, 249 одиниць – заклади

праці та відпочинку, 139 одиниць – позаміські заклади відпочинку та 66 одиниць – наметові містечка.

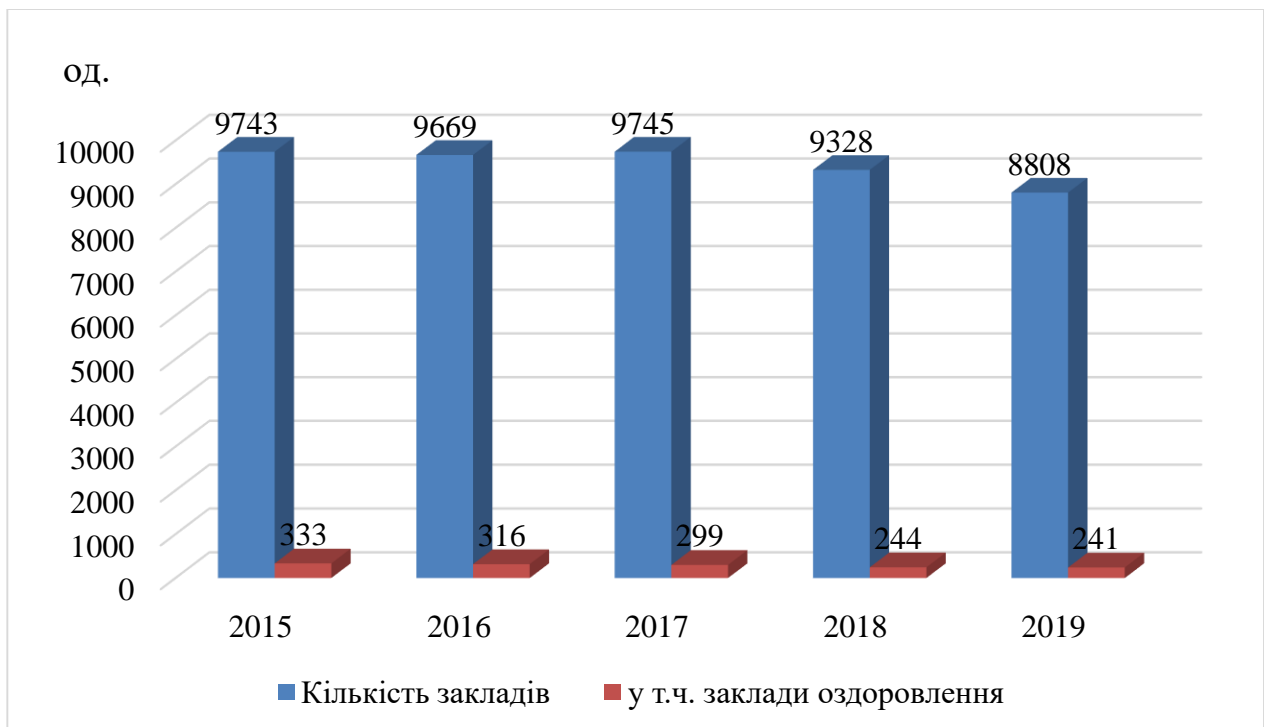

Рис. 2.11. Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку
Джерело: побудовано автором на основі [6].

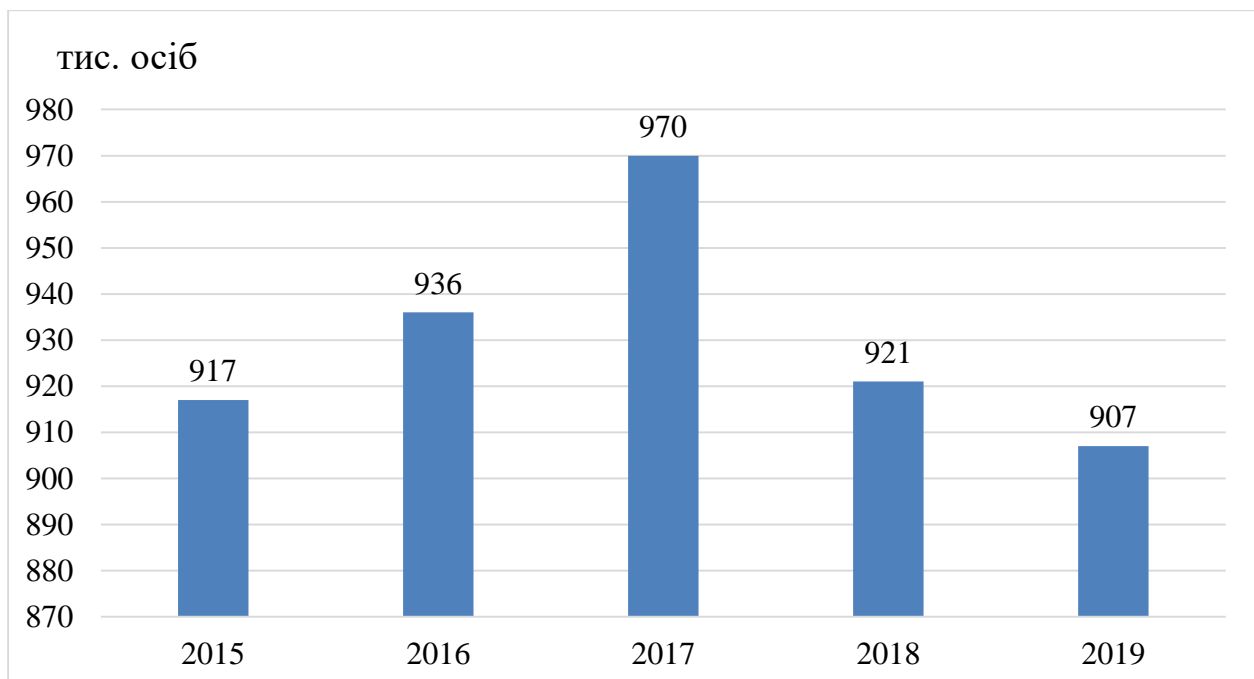

Рис. 2.12. Кількість дітей, які перебували у закладах оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку
Джерело: побудовано автором на основі [6].

Щодо кількості оздоровлених у 2015-2019 рр. дітей, то можна спостерігати їх зростання протягом 2015-2017 років з 917 до 970 тис. осіб, тобто на 5,8% та зменшення протягом 2018-2019 років в порівнянні з 2017роком на 6,5%. Структурна характеристика кількості дітей, які відвідали заклади туризму у 2019 р., така: близько 18,4% відвідали заклади оздоровлення, а 81,6% – заклади відпочинку, з них 67,9% – це заклади відпочинку з денним перебуванням, 11,4% – позаміські заклади відпочинку, 1,2% і 1,1% – заклади праці і відпочинку та наметові містечка відповідно.

Негативні тенденції у сфері дитячого туризму пов'язані не лише з несприятливими подіями на Сході України та анексією Криму, чималу роль у теперішній ситуації та в загальній сумі збитків галузі відіграла пандемія COVID-19. Через пандемію коронавірусу та вжиття карантинних заходів потік туристів у світі скоротився на 65%, а за перші вісім місяців 2020 р. кількість міжнародних прибуттів знизилася на 70%. Це призвело до втрати 730 млрд доларів США, понад 120 млн робочих місць опинилися під загрозою. Україна не стала винятком – збитки сягали 1,5 млрд дол. США.

Ураховуючи вимушені заходи безпеки (здійснення навчання в закладах освіти за змішаними формами), дитячий туризм не мав іншої можливості розвитку, як формування шкільних поїздок Україною з відвідуванням місць за навчальною програмою. Сьогодні стало можливим і використання сучасних мультимедійних додатків у самих історичних пам'ятках. Варто зазначити, що, попри всі обмеження, у час, коли області України перебували в зеленій зоні, охочі мали змогу подорожувати. Тому експерти говорять, що у 2020 р. збільшився попит на подорожування в межах своєї області та всередині країни, а також зросла кількість самостійних подорожей сім'ями.

Результати аналізу стану розвитку дитячого туризму в Україні свідчать про наявність проблем організації та популяризації такого виду туризму. До основних можна віднести такі:

- висока ціна на масовий дитячий відпочинок;

обмежений спектр пропозицій туристичних продуктів від туристичних організацій;

- недосконала законодавча база в цій галузі;
- незабезпечення соціальних стандартів та сертифікації послуг;
- нечітка процедура порядку направлення дітей на оздоровлення та відпочинок;
- недостатній розвиток інфраструктурної складової дитячого туризму;
- неможливість багатьох організацій, що працюють з дітьми, забезпечити безпеку відпочинку та унеможливити травматизм;
- невисока кваліфікація фахівців, які працюють у дитячих оздоровчих закладах;
- недостатня інформованість потенційного споживача про наявні туристичні продукти та ін.

Молодіжний та дитячий туризм як перспективний і прибутковий вид туристичної діяльності має всі умови для розвитку в країні, потрібно лише зорієнтувати всі потужності на правильний вектор. Для забезпечення належного рівня розвитку молодіжного та дитячого туризму в країні державою мають створюватися відповідні умови.

Висновки до розділу 2

Турагентство «Sky Travel» є компанією, що спеціалізується на організації подорожей для клієнтів. За свою діяльність турагентство набуло значного досвіду в галузі туризму та подорожей, та має добре розвинуту мережу зв'язків з готелями, авіакомпаніями та іншими постачальниками послуг.

«Sky Travel» пропонує різноманітний вибір турів та подорожей, включаючи міжнародні та внутрішні тури, круїзи, автобусні тури та інші варіанти. Компанія має високу репутацію серед своїх клієнтів завдяки якісним

послугам, персональному підходу до кожного клієнта та широкому спектру пропонуванних послуг.

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності туристичного агентства «Sky Travel» показав, що загальний розвиток індустрії туризму відбивається на показниках діяльності туристичного агентства, зокрема розвиток туристичної галузі до 2020 року сприяв збільшенню обсягів реалізації туристичних послуг, а відповідно і отриманого чистого прибутку. Вплив глобальної пандемії у 2020 році на туристичну галузь відобразився і на показниках діяльності туристичного агентства «Sky Travel» в сторону погіршення. Валова та чиста рентабельність діяльності туристичного агентства «Sky Travel» має середнє значення для туристичної галузі, оскільки більшість туристичних агентств для залучення клієнтів надають знижки з власного прибутку. Збільшення обсягів майна туристичного агентства «Sky Travel» свідчить про достатню увагу з боку керівництва щодо належного технічного забезпечення діяльності підприємства та формування високої якості послуг.

У загальному, економічна діяльність турагентства «Sky travel» є стабільною та успішною, що забезпечується якісними послугами та ефективними маркетинговими та рекламними стратегіями.

Діяльність турагенства «Sky Travel» щодо дитячого та молодіжного туризму характеризується великим вибором турів, забезпеченням безпеки та комфорту, розважальними та пізнавальними програмами, професійною підтримкою та індивідуальним підходом до кожного клієнта.

Турагенство має значний досвід у сфері дитячого та молодіжного туризму, співпрацює зі спеціалістами, які мають глибокі знання та розуміння потреб цільової аудиторії. Цей досвід дозволяє їм краще розуміти унікальні потреби дітей та молоді і створювати програми, які відповідають їх очікуванням.

«Sky Travel» не тільки організовує дитячі та молодіжні тури, але й створює незабутній досвід для своїх клієнтів, працюючи на основі професіоналізму, інновацій, якості та уваги до деталей, забезпечуючи безпеку, задоволення та розвиток молоді під час подорожей.

За аналізований період кількість закладів для оздоровлення та відпочинку дітей у 2019 р. скоротилася на 9,6% порівняно з 2015 р. і приблизно на 5,6% порівняно з 2018 р. Серед кількості закладів у 2019 р. (8808 одиниць) найбільша частка припадає на заклади відпочинку (8567 одиниць), у структурі яких 8113 одиниць – це заклади відпочинку з денним перебуванням, 249 одиниць – заклади праці та відпочинку, 139 одиниць – позаміські заклади відпочинку та 66 одиниць – наметові містечка.

Щодо кількості оздоровлених у 2015-2019 рр. дітей, то можна спостерігати їх зростання протягом 2015-2017 років з 917 до 970 тис. осіб, тобто на 5,8% та зменшення протягом 2018-2019 років в порівнянні з 2017 роком на 6,5%. Структурна характеристика кількості дітей, які відвідали заклади туризму у 2019 р., така: близько 18,4% відвідали заклади оздоровлення, а 81,6% – заклади відпочинку, з них 67,9% – це заклади відпочинку з денним перебуванням, 11,4% – позаміські заклади відпочинку, 1,2% і 1,1% – заклади праці і відпочинку та наметові містечка відповідно.

Молодіжний та дитячий туризм як перспективний і прибутковий вид туристичної діяльності має всі умови для розвитку в країні, потрібно лише зорієнтувати всі потужності на правильний вектор. Для забезпечення належного рівня розвитку молодіжного та дитячого туризму в країні державою мають створюватися відповідні умови.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО ТА ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ

3.1. Нові напрями розвитку молодіжного та дитячого туризму

Екологічний туризм є одним з нових напрямків молодіжного і дитячого туризму, який зосереджується на збереженні природи, вивченні екосистем та сприянні екологічній свідомості серед молоді. Він надає можливість молодим людям та дітям насолоджуватися красою природних ландшафтів, водойм, гірських масивів та інших унікальних місць, одночасно пропагуючи їх збереження та стале використання.

Основні принципи екологічного туризму полягають у мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище, збереженні біорізноманіття, залученні місцевого населення до розвитку туристичної галузі та підвищенні свідомості туристів щодо екологічних проблем. Основною метою екологічного туризму є створення рівноваги між забезпеченням задоволення потреб туристів та збереженням природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Екологічні молодіжні та дитячі програми та туристичні послуги спрямовані на активний відпочинок у природних заповідниках, національних парках, резерватах та інших унікальних природних об'єктах. Вони надають можливість учасникам досліджувати різноманітність флори та фауни, долучатися до охоронних заходів, навчатися екологічним принципам та стає реальними агентами змін у сфері охорони природи.

Під час екологічних турів та програм проводяться навчальні семінари, екскурсії з екологами, вивчення особливостей місцевої екосистеми, участь у дослідницьких проектах, прибирання територій та виконання інших екологічних завдань. Це дозволяє молоді та дітям отримати знання про природу, практично вплинути на її збереження та стати свідомими екологічними громадянами.

Екологічний туризм не тільки сприяє розвитку екологічної свідомості та залученню молоді та дітей до природи, але й має значний потенціал у розвитку територій, залученні інвестицій та створенні нових робочих місць. Він сприяє збалансованому розвитку туристичної інфраструктури, розвитку місцевої економіки та підтримці місцевого населення.

Загалом, екологічний туризм є важливим напрямом розвитку молодіжного і дитячого туризму, який поєднує активний відпочинок та дослідницькі можливості зі збереженням природи та навколишнього середовища. Цей напрямок сприяє формуванню екологічної свідомості, розвитку природних ресурсів та забезпеченню сталого розвитку туристичного сектору.

Культурний туризм є одним з ключових напрямів молодіжного і дитячого туризму, який спрямований на вивчення культурних цінностей, традицій, мистецтва та історії різних країн і регіонів. Він надає можливість молодим людям та дітям поглибити свої знання про світову культуру, розширити свій культурний горизонт і зрозуміти різноманітність людських способів життя [9, с. 38].

Основною метою культурного туризму є зближення міжнародних спільнот, підтримка культурного розмаїття та збереження культурних спадщин. Молодь та діти, відвідуючи різноманітні культурні місця, музеї, пам'ятники, фестивалі та інші культурні події, отримують можливість побачити історичні пам'ятки, архітектурні шедеври, мистецькі колекції та інші культурні цінності.

Культурний туризм сприяє розвитку міжкультурного розуміння, толерантності та взаємовідносин між молоддю різних країн. Він дає змогу молоді та дітям досліджувати світову спадщину, спілкуватися з представниками різних культур, вивчати мови та традиції, а також сприяє формуванню свідомого підходу до збереження історичних та культурних цінностей.

Культурний туризм може включати екскурсії до музеїв, художніх галерей, історичних пам'яток, археологічних зон, фольклорних фестивалів та інших культурних подій. Також він може охоплювати участь у майстер-класах, демонстрацію традиційних ремесел, культурні вистави та концерти.

Одним з важливих аспектів культурного туризму є збереження та підтримка культурної спадщини. Молодь та діти, відвідуючи культурні об'єкти, сприяють їхньому збереженню, підтримці традицій та розвитку місцевих спільнот. Крім того, культурний туризм сприяє розвитку туристичної інфраструктури, створенню нових робочих місць та залученню інвестицій у культурний сектор.

Загалом, культурний туризм є важливим і перспективним напрямом розвитку молодіжного і дитячого туризму. Він сприяє пізнавальному розвитку, культурному збагаченню та міжкультурному діалогу, а також має значний потенціал у збереженні культурних цінностей та розвитку туристичного сектору.

Активний спортивний туризм є популярним напрямом молодіжного і дитячого туризму, який поєднує в собі активний відпочинок, спортивні заходи та природу. Цей вид туризму пропонує молоді та дітям широкий спектр спортивних активностей і випробувань, що сприяють фізичному розвитку, пригодам та формуванню командного духу [19, с.7].

Активний спортивний туризм включає різноманітні види спорту, такі як гірські походи, велосипедні прогулянки, каякінг, скалолазіння, плавання, лижі, скейтбординг, серфінг та багато інших. Це дає молоді та дітям можливість насолоджуватися активним способом життя, випробувати свої фізичні навички та розкривати свій потенціал.

Одним з головних аспектів активного спортивного туризму є взаємодія з природою та здоров'ям. Він надає можливість молоді та дітям насолоджуватися красою природних ландшафтів, дихати свіжим повітрям, займатися фізичними вправами та розслаблятися під час активного відпочинку. Крім того, спортивні заходи та командні ігри сприяють розвитку комунікаційних навичок, лідерства та взаємодії в групі.

Активний спортивний туризм також має позитивний вплив на здоров'я та самопочуття молоді та дітей. Він стимулює фізичну активність, сприяє зміцненню м'язів та збільшенню витривалості. Регулярні тренування та фізичні

вправи сприяють підтримці здорового способу життя та формуванню позитивних звичок у молоді та дітей.

Однією з переваг активного спортивного туризму є розвиток пригодницького духу та самостійності. Молоді та діти мають можливість випробувати свої межі, подолати перешкоди та розвивати навички самоорганізації. Вони навчаються працювати в команді, приймати рішення в умовах обмеженого часу та ресурсів, а також розробляти стратегії досягнення поставлених цілей.

Загалом, активний спортивний туризм є захоплюючим та цікавим напрямом, який надає молоді та дітям можливість насолоджуватися активним відпочинком, спортом та природою. Він сприяє розвитку фізичних, комунікаційних та лідерських навичок, підтримує здоров'я та стимулює пригодницький дух [1, с. 146].

Соціально-волонтерський туризм є особливим видом молодіжного і дитячого туризму, в якому підлітки та молодь беруть участь у добровільних соціальних проектах та волонтерських роботах у різних країнах або спільнотах. Цей тип туризму поєднує в собі пізнавальний туризм, соціальну взаємодію та допомогу тим, хто цього потребує.

Соціально-волонтерський туризм має декілька цілей. Перш за все, він спрямований на підтримку та розвиток соціальних проектів у суспільствах, допомогу місцевим спільнотам, усунення нерівностей та соціальних проблем. Крім того, він сприяє освітньому процесу, формує у молоді та дітей свідоме ставлення до соціальних питань, громадянську відповідальність та толерантність.

Участь у соціально-волонтерському туризмі дає можливість молоді та дітям активно долучитися до рішення соціальних проблем, співпрацювати з місцевими громадами, організаціями та некомерційними установами. Вони можуть брати участь у будівництві шкіл, лікарень, інфраструктури, здійснювати екологічні проекти, працювати з дітьми, літніми людьми або людьми з особливими потребами. Цей досвід дозволяє молоді та дітям зрозуміти потреби

і проблеми інших людей, розвинути свої міжкультурні навички та сприяти позитивним змінам у світі.

Окрім соціального впливу, соціально-волонтерський туризм також надає можливості для особистого зростання та розвитку. Він сприяє формуванню лідерських якостей, самоорганізації, комунікаційних навичок та розвитку міжособистісних стосунків. Учасники таких програм отримують цінний досвід роботи в команді, вирішення проблем та підтримки інших людей.

Загалом, соціально-волонтерський туризм є важливим інструментом для залучення молоді та дітей до соціальних проєктів та волонтерської діяльності. Він сприяє змінам у суспільстві, розвитку особистості та формуванню громадянської свідомості.

Специфіка молоді як сегменту туристичного ринку полягає в тому, що молодь володіє відмінними від інших можливостями. Опис цих можливостей допомагає охарактеризувати молодь як сегмент туристичного ринку. Відповідно, специфіка молоді як сегмента туристського ринку полягає в наступному [11]: мобільність; витривалість; прагнення до активного відпочинку; любов до занять спортом і фітнесом; прояв самостійності під час поїздки; бажання повертатися в дестинації, де вже побував.

Молодь пред'являє до туристичної поїздки певні вимоги. Це зовсім не означає, що молодь примхлива в подорожі. Однак для кожної людини існує таке поняття як «ідеальна поїздка». Ідеальна поїздка для молоді полягає у виконанні таких вимог: низька ціна; максимум спілкування; максимум інформації; максимальна ефективність використання часу; максимум розваг; можливість придбати сувеніри.

Розглянемо докладніше кожен з вимог:

Низька ціна. Невисока вартість поїздки особливо важлива для молоді, бо підлітки та студенти – це найчастіше непрацююча частина населення, яка живе з батьками, які їх забезпечують. Дана вимога є наслідком обмеженості в грошах. Дорога поїздка молоді просто не по кишені.

Для зниження вартості поїздки багато фірм надають накопичувальні знижки. Для молоді, як уже зазначалося характерно здійснювати групові поїздки. Їм цікавіше подорожувати з друзями.

Розміщення в хостелах – недорогих готелях для молоді істотно знижує витрати на тур, тому що молодь розміщують по кілька людей у кімнаті. Комфорт не грає великої ролі. Найчастіше при виборі засобу пересування молодь також керується ціною, яку доведеться заплатити, щоб дістатися до місця призначення [9].

Молодь обирає види транспорту, проїзд на якому їм доступний. Це, як правило, автобуси або поїзда. Щоб молодь частіше користувалася авіатранспортом, найчастіше літаками, багато авіакомпаній роблять знижки.

Максимум спілкування. Спілкування необхідно молоді, як і всім людям. У віці від 14 до 25 років налагоджуються контакти серед однолітків. У даному віці виникає великий інтерес до пізнання життя за межами рідного міста.

Молодь притягує можливість поспілкуватися з цікавими людьми, знайти серед них нових друзів, завести знайомства. Тому так необхідний контакт і всередині групи, і з місцевим населенням. Для подорожуючих студентів можливість поговорити іноземною мовою дуже важлива як в плані накопичення досвіду на практиці, так і в самоствердженні. Багато сором'язливі молоді люди вчаться долати свої мовні бар'єри, в чому їм допомагають друзі.

Максимум інформації. Молоді люди розвиваються, їм все цікаво. Молодь часто відчуває нестачу інформації. Їм завжди цікаво дізнатися що-небудь. Є багато причин, за якими люди подорожують. Одна з них – це тяга до пізнання. Володіння інформацією вселяє в молодь впевненість. Їм цікаво, щоб у поїздки було більше екскурсій. Максимальна ефективність використання часу. Під ефективністю використання часу слід розуміти насиченість туродня. Для того щоб максимально заповнити день цікавими екскурсіями і корисними походами в музеї, і підтримувати життєві сили в групі, необхідно забезпечити швидке харчування в ресторанах самообслуговування, кафе або закусточних.

Здатність молоді виносити великі фізичні навантаження і залишати мінімум часу на сон дає можливість включати в поїздку нічні екскурсії та розваги.

Максимум розваг. Чим більше розваг в поїзді, тим цікавіше. Адже молодість – це не тільки навчання, а й уміння радіти життю. Розважаючись, людина задовольняє свої духовні потреби, аналізує свою роль у різних соціальних системах. Індустрія розваг формує і розвиває молодь. Розваги також можна розглядати як засіб відновлення сил.

Можливість придбати сувеніри. Сувеніри дають можливість людям залишити на пам'ять частинку того місця, де вони побували. Майже всі туристи привозять додому сувеніри на пам'ять. Адже все що залишається від поїздки – це спогади. Фотографії та сувеніри нагадують нам про ті місця, де ми побували. Звичайно, неможливо забрати з собою на пам'ять, наприклад, Ейфелеву вежу, проте цілком годиться її маленька копія, яку часто привозять з собою з Парижа побувавши там мандрівники. Молодь віддає перевагу недорогі сувеніри: брелоки із зображенням тієї чи іншої пам'ятки, кулькові ручки, красиві листівки, забавні національні іграшки, вимпели, гаманці. Нерідко, молодь набуває на пам'ять одяг з різними написами, яку неможливо придбати більше ніде, крім певного міста. Наприклад, футболки з написом «Я люблю Париж» або «Нью-Йорк назавжди» та інші.

Однак головною цінністю туризму для сучасної молоді є те, що вони розглядають туризм як засіб пізнання навколишнього світу. Саме туризм вони визнають як один із способів розширення їх кругозору [2].

Таким чином, можна виділити наступні групи цінностей молоді: моральні, естетичні, вітальні, соціальні.

Моральні цінності в сфері туризму проявилися у вигляді: розширення свого кругозору; підйому духовних сил; придбання нових захоплень; стимулювання вивчення іноземних мов; сприяння легшому спілкуванню з людьми; переоцінки та оновлення свого «Я»; зміни ставлення до навколишнього

світу; усвідомлення факту того, що мене «бачив світ»; розширення соціальних контактів.

Серед естетичних цінностей у сфері молодіжного туризму нами виділені: краса місця перебування; стильність оформлення місця проживання, прилеглих територій; гармонія між архітектурним та природним наповненням місцевості; самобутність місця відпочинку; слідування традиціям в місці туристського відпочинку; проходження традиції відпочинку, закладеної в сім'ї; новизна місця відвідування з цілями відпочинку.

Крім того, необхідно виділити такі цінності, які безпосередньо пов'язані з вітальними основами життя: місце розміщення (проживання); організація питань; забезпеченість транспортними засобами; потреба у враженнях; розваги. Також у сфері молодіжного туризму нами були виділені соціальні цінності: цінність соціальних взаємодій з людьми; колективність.

3.2. Оцінка соціальної ефективності рекомендацій щодо розвитку дитячого та молодіжного туризму

Оцінка соціальної ефективності рекомендацій щодо напрямків розвитку дитячого та молодіжного туризму включає аналіз впливу цих рекомендацій на соціальну сферу та благополуччя дітей і молоді. Тож враховуючи всі критерії, далі мова буде йти само про оцінку рекомендацій, зазначених у попередньому підрозділі.

1. Розвиток спеціалізованих програм. Ця рекомендація отримує високу оцінку, оскільки розробка і підтримка спеціалізованих програм, спрямованих на молодь та дітей, враховує їхні потреби та інтереси належним чином. Такі програми, які поєднують освіту, пригоди, культурний обмін та волонтерство, допомагають зробити туристичний досвід цікавим та надихаючим для молоді та дітей.

2. Забезпечення безпеки. Ця рекомендація також отримує високу оцінку, оскільки забезпечення безпеки молодіжних та дитячих туристичних програм є

важливим аспектом. Організатори повинні враховувати вимоги безпеки, включаючи відповідні страхові поліси, навчання персоналу у питаннях безпеки та встановлення правил і протоколів. Забезпечення безпеки важливо для забезпечення довіри та комфорту молодих учасників туристичних програм та їхніх батьків [2].

3. Партнерство з освітніми установами та організаціями. Ця рекомендація також отримує високу оцінку. Співпраця з університетами, школами та молодіжними організаціями сприяє розробці та впровадженню нових програм та ініціатив у сфері дитячого та молодіжного туризму. Це також сприяє обміну знаннями та досвідом, що допомагає розширити можливості та підвищити якість туристичних програм для молоді та дітей.

4. Професійний розвиток кадрів. Забезпечення належного професійного розвитку кадрів, що працюють з молоддю та дітьми в туризмі, є важливим аспектом. Тренінги, семінари та інші форми навчання можуть покращити навички та компетенції фахівців, що працюють у цій сфері. Завдяки професійному розвитку, працівники будуть краще підготовлені до роботи з молоддю та дітьми, зможуть надати якісні послуги та створити безпечне та задовольюче туристичне середовище.

5. Підтримка інклюзивності та доступності. Ця рекомендація отримує також високу оцінку, оскільки забезпечення доступності та інклюзивності молодіжного та дитячого туризму для всіх груп населення є важливим. Врахування потреб та надання підтримки людям з різними фізичними та психологічними обмеженнями є важливим кроком у забезпеченні рівних можливостей для всіх. Інклюзивний та доступний туризм розширює можливості для більш широкої аудиторії та сприяє створенню більш справедливого туристичного оточення.

6. Популяризація та маркетинг. Ефективна реклама та маркетинг молодіжного та дитячого туризму допомагають залучити більше учасників. Використання соціальних медіа, інтернет-реклами та спеціальних заходів для просування туристичних послуг серед молоді та дітей сприяє збільшенню

свідомості та зацікавленості. Ефективний маркетинг допомагає популяризувати туристичні можливості серед цільової аудиторії та залучати більше учасників до дитячого та молодіжного туризму [17].

7 Стимулювання інновацій. Ця рекомендація отримує високу оцінку соціальної ефективності. Сприяння розвитку інновацій у молодіжному та дитячому туризмі, таких як використання технологій, онлайн-платформ та інтерактивних програм, зробить туристичний досвід більш захопливим та привабливим для молоді та дітей. Інноваційні рішення стимулюють їхню активну участь та залучення до туристичного процесу, а також сприяють збереженню та залученню нових аудиторій.

8. Підтримка досліджень та аналізу. Проведення досліджень, аналізу та моніторингу сфери молодіжного та дитячого туризму допомагає виявити тенденції, проблеми та можливості для подальшого покращення. Це важлива інформація для прийняття рішень та розробки стратегій розвитку. Дослідження й аналіз допомагають зрозуміти потреби та очікування молоді та дітей у туристичному сегменті і забезпечують підґрунтя для ефективних рішень.

9. Співпраця з місцевими громадами. Встановлення партнерських відносин з місцевими громадами та зацікавленими сторонами є важливим для розвитку молодіжного та дитячого туризму. Співпраця з місцевими школами, коледжами, туристичними організаціями та підприємствами допомагає створити сприятливе туристичне середовище та забезпечити взаємний обмін і користь для всіх сторін. Вона сприяє розумінню потреб та очікувань місцевих громад і допомагає враховувати їхні інтереси при розробці туристичних програм та проектів.

10. Підтримка інфраструктури та послуг. Розвиток інфраструктури, яка відповідає потребам молодіжного та дитячого туризму, є важливим аспектом. Створення безпечних та комфортних проживальних умов, транспортної доступності, розвиток розважальних та освітніх закладів, а також надання додаткових послуг покращують туристичний досвід молоді та дітей. Це сприяє

забезпеченню їхнього комфорту та безпеки під час подорожей і впливає на їх загальний задоволення від туристичного досвіду.

11. Популяризація внутрішнього туризму. Ця рекомендація отримує високу оцінку соціальної ефективності. Сприяння внутрішньому туризму серед молоді та дітей сприяє розвитку місцевих туристичних ресурсів і підтримці економіки регіону. Програми та ініціативи, спрямовані на популяризацію різноманітних туристичних об'єктів та маршрутів у власній країні, стимулюють молодь та дітей досліджувати свою культуру, історію та природу. Це сприяє патріотичному вихованню, глибшому розумінню власного культурного спадку та стимулює розвиток туристичної свідомості серед молоді.

12. Залучення інноваційних технологій. Використання сучасних технологій, таких як мобільні додатки, віртуальна реальність, інтерактивні платформи та геолокаційні сервіси, сприяє покращенню туристичного досвіду для молоді та дітей. Інноваційні рішення залучають та зберігають інтерес до молодіжного та дитячого туризму, стимулюючи їх активну участь та взаємодію з туристичним середовищем. Вони дозволяють створювати цікаві, експериментальні та взаємодійні туристичні програми, які привертають увагу та забезпечують позитивний досвід

13. Освіта та навчання. Рекомендація щодо проведення інформаційних семінарів, тренінгів та курсів з питань туризму для молоді та дітей має потенціал підвищити свідомість учасників щодо туристичних можливостей, безпеки та екологічної відповідальності. Ця рекомендація сприятиме розвитку навичок та знань учасників, а також може впливати на їх освітні та кар'єрні перспективи.

14. Залучення молодіжних та дитячих організацій. Рекомендація щодо співпраці з молодіжними та дитячими організаціями має значний потенціал для розвитку дитячого та молодіжного туризму. Ця співпраця може забезпечити доступ до широкої аудиторії, яка вже має інтерес до туризму, і допомогти в розробці та реалізації програм та проектів. Вона також сприятиме формуванню партнерських відносин і обміну досвідом між різними організаціями.

15. Забезпечення безпеки. Рекомендація щодо забезпечення безпеки молоді та дітей в молодіжному та дитячому туризмі є важливим аспектом. Застосування відповідних заходів безпеки, таких як нагляд, медична підтримка, страховий захист та інші, забезпечить безпечне туристичне середовище для учасників. Це зробить туристичні подорожі більш надійними та комфортними для молоді та дітей, а також підвищить довіру батьків та опікуна до туристичного агентства.

Лише останнім часом у спеціальній літературі показано необхідність більшої стабільності розвитку, кращої різноманітності видів туризму, внутрішньогалузевої та міжгалузевої синергії, консалтингу, професіоналізації кадрів, ціннісних установок корпоративної культури та ін. – все це забезпечує концепція сталого розвитку. У підсумку позитивні ефекти повинні посилювати один одного і самі по собі ставати більш стабільними на рівні галузі в цілому (рис. 3.1).

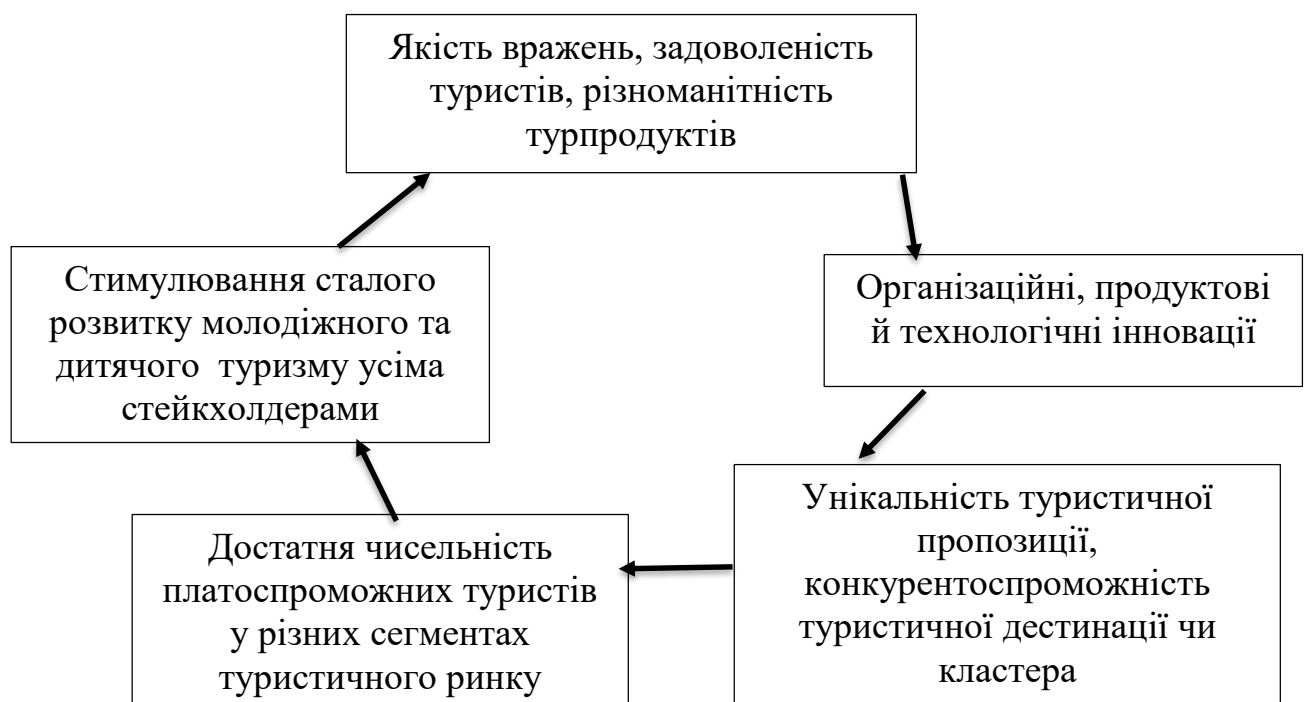

Рис. 3.1. Взаємне посилення позитивних ефектів конкурентоспроможності на основі забезпечення сталого розвитку туризму

Джерело: складено автором на основі

У низці документів ООН, ЮНВТО та інших міжнародних організацій неодноразово підкреслювалося, що туризм є ефективним фактором розвитку як економіки, так і соціальної сфери країни. Соціальна складова туризму - це багатоаспектне явище, що має подвійну природу. З одного боку, це соціальні ресурси, засоби здійснення туристичної діяльності, з іншого - це соціальні результати, що роблять потужний зворотній вплив на соціально - економічний розвиток суспільства.

Соціальна роль розвитку молодіжного та дитячого туризму розкривається через широке коло соціальноекономічних ефектів, а саме:

- сприяння росту економіки: сферу рекреації та туризму вигідно відрізняють такі чинники: невеликі початкові інвестиції; короткий термін окупності й досить високий рівень рентабельності; постійний та швидкозростаючий попит на послуги. Завдяки цьому темпи зростання туризму значно перевищують середньорічні темпи піднесення світової економіки в цілому і становлять 9-10 % на рік. Туризм здійснює мультиплікативний ефект на суміжні галузі і економіку у цілому;

- зростання зайнятості – згідно з розрахунками експертів ЮНВТО, 1 турист створює 10 робочих місць в індустрії туризму і суміжних галузях, що забезпечують виробництво і споживання товарів і послуг для туристів;

- підвищення рівня життя прямо (через виплату зарплати працівникам цієї сфери) і опосередковано (через поживлення суміжних галузей - транспорту, комунального господарства, громадського харчування, виробництва спорядження, супутніх товарів, сувенірів тощо);

- сприяння відновленню здоров'я населення, фізичних і психічних сил працівників, і тим самим – підвищенню продуктивності праці;

- поповнення державного і місцевих бюджетів через сплату податків і зборів суб'єктами підприємницької діяльності;

- сприяння покращенню інфраструктури і благоустрою міст і селищ; - розвиток людського потенціалу - індивідуального і сукупного (спільнот, регіонів, країн і людства в цілому).

Соціальна роль молодіжного та дитячого туризму реалізується через гуманітарно-соціальні функції, основними з яких є:

- виховна – формує відчуття патріотизму, колективізму, моральних та етичних цінностей;
- освітня – поповнює та закріплює знання з питань краєзнавства, природознавства, географії; знайомство з культурою і традиціями країн і народів світу тощо;
- оздоровча – оптимальний режим фізичних навантажень, використання сприятливого впливу природних факторів на стан організму, дотримання правил особистої та громадської гігієни, розвиток адаптивних можливостей, підтримка організму на належному рівні фізичної підготовки;
- спортивна – фізичне виховання, підготовки людей, особливо молоді, до трудової та інших суспільно корисних видів діяльності.

Як свідчать дослідження, оздоровлення дає змогу скоротити витрати на тимчасову непрацездатність одного зайнятого на 3-4 дні щорічно, знизити втрати робочого часу від скорочення смертності у працездатному віці на 6-7 днів щорічно, зменшити перебування на лікуванні в стаціонарі на 2-3 дні, підвищити продуктивність праці на 3 %.

Туризм є дієвим фактором забезпечення якості життя, що проявляється не тільки у збільшенні доходів і споживання, але й свідомій трансформації структури потреб, їх зміщення вбік соціальних, культурних і духовних потреб людини; цільовій орієнтації не лише на комфортність життя та доступність до зростаючої сукупності благ, але й на гармонійне існування людини в складному та мінливому економічному, соціальному і природному середовищі.

Розвиток дитячого та молодіжного оздоровчого туризму сприятиме формуванню здорової нації, підвищенню якості життя та середньої тривалості життя в Україні.

Підвищення рівня обізнаності дітей та молоді за рахунок туризму сприятиме формування дбайливого ставлення до навколишнього середовища, природи, екології тощо.

Висновки до розділу 3

Розвиток молодіжного та дитячого туризму доцільно здійснювати за певними напрямами.

Важливим напрямом розвитку молодіжного і дитячого туризму є екологічний туризм, який поєднує активний відпочинок та дослідницькі можливості зі збереженням природи та навколишнього середовища. Цей напрямок сприяє формуванню екологічної свідомості, розвитку природних ресурсів та забезпеченню сталого розвитку туристичного сектору.

Культурний туризм є одним з ключових напрямів молодіжного і дитячого туризму, який спрямований на вивчення культурних цінностей, традицій, мистецтва та історії різних країн і регіонів. Він надає можливість молодим людям та дітям поглибити свої знання про світову культуру, розширити свій культурний горизонт і зрозуміти різноманітність людських способів життя

Соціально-волонтерський туризм є важливим інструментом для залучення молоді та дітей до соціальних проєктів та волонтерської діяльності. Він сприяє змінам у суспільстві, розвитку особистості та формуванню громадянської свідомості.

Активний спортивний туризм є популярним напрямом молодіжного і дитячого туризму, який поєднує в собі активний відпочинок, спортивні заходи та природу. Цей вид туризму пропонує молоді та дітям широкий спектр спортивних активностей і випробувань, що сприяють фізичному розвитку, пригодам та формуванню командного духу.

Основними напрямами підтримки та розвитку дитячого та молодіжного туризму в Україні є:

- 1) Розвиток спеціалізованих програм;
- 2) Забезпечення належного рівня безпеки;
- 3) Налагодження партнерства з освітніми установами та організаціями;
- 4) Професійний розвиток кадрів;
- 5) Підтримка інклюзивності та доступності;

- 6) Популяризація та маркетинг. Ефективна реклама та маркетинг молодіжного та дитячого туризму допомагають залучити більше учасників;
- 7) Стимулювання інновацій;
- 8) Проведення досліджень, аналізу та моніторингу сфери молодіжного та дитячого туризму допомагає виявити тенденції, проблеми та можливості для подальшого покращення;
- 9) Співпраця з місцевими громадами;
- 10) Розвиток інфраструктури, яка відповідає потребам молодіжного та дитячого туризму;
- 11) Популяризація внутрішнього туризму;
- 12) Залучення інноваційних технологій.

Соціальна роль молодіжного та дитячого туризму реалізується через гуманітарно-соціальні функції, основними з яких є:

- виховна – формує відчуття патріотизму, колективізму, моральних та етичних цінностей;
- освітня – поповнює та закріплює знання з питань краєзнавства, природознавства, географії; знайомство з культурою і традиціями країн і народів світу тощо;
- оздоровча – оптимальний режим фізичних навантажень, використання сприятливого впливу природних факторів на стан організму, дотримання правил особистої та громадської гігієни, розвиток адаптивних можливостей, підтримка організму на належному рівні фізичної підготовки;
- спортивна – фізичне виховання, підготовки людей, особливо молоді, до трудової та інших суспільно корисних видів діяльності.

Туризм є дієвим фактором забезпечення якості життя, що проявляється не тільки у збільшенні доходів і споживання, але й свідомій трансформації структури потреб, їх зміщення вбік соціальних, культурних і духовних потреб людини; цільовій орієнтації не лише на комфортність життя та доступність до зростаючої сукупності благ, але й на гармонійне існування людини в складному та мінливому економічному, соціальному і природному середовищі.

ВИСНОВКИ

Молодіжний туризм і дитячий туризм є важливими сегментами туристичної галузі, спрямованими на задоволення потреб та інтересів молоді та дітей. Обидва ці види туризму мають свої унікальні характеристики та важливість в розвитку молоді та дітей.

Молодіжний і дитячий туризм мають значний соціально-економічний вплив як на окремих осіб, так і на суспільство в цілому. Ці види туризму сприяють розвитку молоді та дітей, стимулюють соціальну інтеграцію, сприяють формуванню лідерських якостей та позитивного самовизначення.

Хоча вони мають спільні елементи, такі як розваги, навчання та культурний обмін, вони також мають свої відмінності, які створюють унікальний досвід та сприяють відповідному розвитку та задоволенню потреб молоді та дітей у подорожах та туристичних заходах.

До економічних функцій дитячого та молодіжного туризму, в першу чергу відносяться економічні вигоди, які він надає. Так, молодіжний та дитячий туризм стимулює розвиток елементів інфраструктури - готелів, ресторанів, підприємств торгівлі тощо. Він зумовлює збільшення доходної частини бюджету за рахунок податків, що можуть бути прямими (плата за візу, митний збір) або непрямими (збільшення заробітної плати робітників спричинює збільшення сум прибуткового податку, що сплачується ними в бюджет).

Розвиток туристичної галузі в цілому так і молодіжного та дитячого туризму зокрема має важливе економічне значення для країни, оскільки для України є характерною висока мобільність саме молодого населення, оскільки люди старшого віку в більшості випадків не мають фінансових або фізичних можливостей для користування туристичними послугами.

Але позитивний вплив дитячого та молодіжного туризму на економіку держави відбувається тільки у тому випадку, якщо він розвивається всебічно тобто не перетворює економіку країни в економіку послуг. Іншими словами, економічна ефективність туризму передбачає, що він в державі повинен

розвиватися паралельно і у взаємозв'язку з іншими галузями соціально-економічного комплексу.

Під час молодіжних і дитячих туристичних подорожей акцент часто робиться на природі, екологічній освіті та сталому способі життя. Молоді та діти отримують можливість побачити і оцінити природні краси, вивчати екосистеми, розуміти важливість збереження біорізноманіття та екологічної рівноваги. Це сприяє формуванню екологічної свідомості, розвитку екологічних цінностей та відповідального ставлення до природи.

Крім того, молодіжний і дитячий туризм може сприяти розвитку екотуризму, який базується на принципах сталого розвитку та збереження природних ресурсів. Екотуризм сприяє залученню уваги до вразливих екосистем, підтримці місцевих спільнот та створенню нових можливостей для збалансованого розвитку регіонів. Молодіжні та дитячі групи, що займаються екотуризмом, можуть бути агентами змін у сталому розвитку та збереженні природи.

Незалежно від вибраного виду дитячого туризму (пішохідного, водного, гірського, лижного, кінного), підліток або дитина в поході обов'язково навчається: самостійності (до неї привчає розподіл обов'язків в групі); активності, завзятості, витривалості (із спортивного маршруту ніхто по своєму бажанню не сходить); взаємовиручці (самостійно не можна поставити намет, зібрати байдарку, пройти скельний схил); повазі до похідних небезпек; умінню переносити поневіряння (неминучі погана погода, жара, дощі, холодні ночі, натерті ноги); дружелюбності (до цього привчає атмосфера хорошої спортивної групи); практичним умінням (треба уміти розпалювати вогнище, ремонтувати речі, готувати їжу).

Різноманітність програм та активних форм відпочинку сприяє розвитку інтересів, творчості, спортивних здібностей та соціальної активності молоді та дітей.

Серед найбільш поширених недоліків є відсутність доступних фінансових ресурсів, обмежений вибір туристичних напрямків та недостатня

інформаційна база. Розглянуто розвиток нових напрямків молодіжного та дитячого туризму. Екологічний туризм, культурний туризм, активний спортивний туризм та соціально-волонтерський туризм були визначені як потенційно перспективні напрями розвитку, що забезпечують збалансований розвиток, навчальний процес та соціальну активність молоді та дітей.

Турагентство «Sky Travel» є компанією, що спеціалізується на організації подорожей для клієнтів. За свою діяльність турагентство набуло значного досвіду в галузі туризму та подорожей, та має добре розвинуту мережу зв'язків з готелями, авіакомпаніями та іншими постачальниками послуг.

«Sky Travel» пропонує різноманітний вибір турів та подорожей, включаючи міжнародні та внутрішні тури, круїзи, автобусні тури та інші варіанти. Компанія має високу репутацію серед своїх клієнтів завдяки якісним послугам, персональному підходу до кожного клієнта та широкому спектру пропонованих послуг.

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності туристичного агентства «Sky Travel» показав, що загальний розвиток індустрії туризму відбивається на показниках діяльності туристичного агентства, зокрема розвиток туристичної галузі до 2020 року сприяв збільшенню обсягів реалізації туристичних послуг, а відповідно і отриманого чистого прибутку. Вплив глобальної пандемії у 2020 році на туристичну галузь відобразився і на показниках діяльності туристичного агентства «Sky Travel» в сторону погіршення. Валова та чиста рентабельність діяльності туристичного агентства «Sky Travel» має середнє значення для туристичної галузі, оскільки більшість туристичних агентств для залучення клієнтів надають знижки з власного прибутку. Збільшення обсягів майна туристичного агентства «Sky Travel» свідчить про достатню увагу з боку керівництва щодо належного технічного забезпечення діяльності підприємства та формування високої якості послуг.

У загальному, економічна діяльність турагентства «Sky travel» є стабільною та успішною, що забезпечується якісними послугами та ефективними маркетинговими та рекламними стратегіями.

Діяльність турагенства «Sky Travel» щодо дитячого та молодіжного туризму характеризується великим вибором турів, забезпеченням безпеки та комфорту, розважальними та пізнавальними програмами, професійною підтримкою та індивідуальним підходом до кожного клієнта.

Турагенство має значний досвід у сфері дитячого та молодіжного туризму, співпрацює зі спеціалістами, які мають глибокі знання та розуміння потреб цільової аудиторії. Цей досвід дозволяє їм краще розуміти унікальні потреби дітей та молоді і створювати програми, які відповідають їх очікуванням.

«Sky Travel» не тільки організовує дитячі та молодіжні тури, але й створює незабутній досвід для своїх клієнтів, працюючи на основі професіоналізму, інновацій, якості та уваги до деталей, забезпечуючи безпеку, задоволення та розвиток молоді під час подорожей.

За аналізований період кількість закладів для оздоровлення та відпочинку дітей у 2019 р. скоротилася на 9,6% порівняно з 2015 р. і приблизно на 5,6% порівняно з 2018 р. Серед кількості закладів у 2019 р. (8808 одиниць) найбільша частка припадає на заклади відпочинку (8567 одиниць), у структурі яких 8113 одиниць – це заклади відпочинку з денним перебуванням, 249 одиниць – заклади праці та відпочинку, 139 одиниць – позаміські заклади відпочинку та 66 одиниць – наметові містечка.

Щодо кількості оздоровлених у 2015-2019 рр. дітей, то можна спостерігати їх зростання протягом 2015-2017 років з 917 до 970 тис. осіб, тобто на 5,8% та зменшення протягом 2018-2019 років в порівнянні з 2017 роком на 6,5%. Структурна характеристика кількості дітей, які відвідали заклади туризму у 2019 р., така: близько 18,4% відвідали заклади оздоровлення, а 81,6% – заклади відпочинку, з них 67,9% – це заклади відпочинку з денним перебуванням, 11,4% – позаміські заклади відпочинку, 1,2% і 1,1% – заклади праці і відпочинку та наметові містечка відповідно.

Молодіжний та дитячий туризм як перспективний і прибутковий вид туристичної діяльності має всі умови для розвитку в країні, потрібно лише зорієнтувати всі потужності на правильний вектор. Для забезпечення належного

рівня розвитку молодіжного та дитячого туризму в країні державою мають створюватися відповідні умови.

Сформульовано рекомендації щодо покращення молодіжного та дитячого туризму. Зокрема, було запропоновано залучення інноваційних технологій, освіти та навчання, співпрацю з молодіжними та дитячими організаціями та забезпечення безпеки.

Розвиток молодіжного та дитячого туризму доцільно здійснювати за певними напрямками.

Важливим напрямом розвитку молодіжного і дитячого туризму є екологічний туризм, який поєднує активний відпочинок та дослідницькі можливості зі збереженням природи та навколишнього середовища. Цей напрямок сприяє формуванню екологічної свідомості, розвитку природних ресурсів та забезпеченню сталого розвитку туристичного сектору.

Культурний туризм є одним з ключових напрямів молодіжного і дитячого туризму, який спрямований на вивчення культурних цінностей, традицій, мистецтва та історії різних країн і регіонів. Він надає можливість молодим людям та дітям поглибити свої знання про світову культуру, розширити свій культурний горизонт і зрозуміти різноманітність людських способів життя

Соціально-волонтерський туризм є важливим інструментом для залучення молоді та дітей до соціальних проектів та волонтерської діяльності. Він сприяє змінам у суспільстві, розвитку особистості та формуванню громадянської свідомості.

Активний спортивний туризм є популярним напрямом молодіжного і дитячого туризму, який поєднує в собі активний відпочинок, спортивні заходи та природу. Цей вид туризму пропонує молоді та дітям широкий спектр спортивних активностей і випробувань, що сприяють фізичному розвитку, пригодам та формуванню командного духу.

Основними напрямками підтримки та розвитку дитячого та молодіжного туризму в Україні є:

- 1) Розвиток спеціалізованих програм;

- 2) Забезпечення належного рівня безпеки;
- 3) Налагодження партнерства з освітніми установами та організаціями;
- 4) Професійний розвиток кадрів;
- 5) Підтримка інклюзивності та доступності;
- 6) Популяризація та маркетинг. Ефективна реклама та маркетинг молодіжного та дитячого туризму допомагають залучити більше учасників;
- 7) Стимулювання інновацій;
- 8) Проведення досліджень, аналізу та моніторингу сфери молодіжного та дитячого туризму допомагає виявити тенденції, проблеми та можливості для подальшого покращення;
- 9) Співпраця з місцевими громадами;
- 10) Розвиток інфраструктури, яка відповідає потребам молодіжного та дитячого туризму;
- 11) Популяризація внутрішнього туризму;
- 12) Залучення інноваційних технологій.

Соціальна роль молодіжного та дитячого туризму реалізується через гуманітарно-соціальні функції, основними з яких є:

- виховна – формує відчуття патріотизму, колективізму, моральних та етичних цінностей;
- освітня – поповнює та закріплює знання з питань краєзнавства, природознавства, географії; знайомство з культурою і традиціями країн і народів світу тощо;
- оздоровча – оптимальний режим фізичних навантажень, використання сприятливого впливу природних факторів на стан організму, дотримання правил особистої та громадської гігієни, розвиток адаптивних можливостей, підтримка організму на належному рівні фізичної підготовки;
- спортивна – фізичне виховання, підготовки людей, особливо молоді, до трудової та інших суспільно корисних видів діяльності.

Туризм є дієвим фактором забезпечення якості життя, що проявляється не тільки у збільшенні доходів і споживання, але й свідомій трансформації

структури потреб, їх зміщення вбік соціальних, культурних і духовних потреб людини; цільовій орієнтації не лише на комфортність життя та доступність до зростаючої сукупності благ, але й на гармонійне існування людини в складному та мінливому економічному, соціальному і природному середовищі.

Загалом, дана робота дозволила виявити потенціал та перспективи молодіжного та дитячого туризму. Запропоновані рекомендації можуть стати основою для подальшого розвитку цієї галузі та створення насиченого та цікавого туристичного досвіду для молоді та дітей. Розвиток молодіжного та дитячого туризму важливий не лише для самої молоді та дітей, але й для розвитку суспільства та туристичної галузі в цілому.

На основі проведеного дослідження можна зробити кілька висновків. По-перше, молодіжний та дитячий туризм є важливими сферами, які сприяють освіті, розвитку та соціальній інтеграції молоді та дітей. Вони забезпечують можливості для пізнання нових культур, отримання нових знань та навичок, розвитку творчих здібностей та сприяють формуванню ціннісних орієнтацій.

По-друге, дослідження ринку молодіжних та дитячих туристичних послуг дозволило виявити потреби, інтереси та очікування цільової аудиторії. Це дає змогу туристичним компаніям та організаціям пристосувати свою пропозицію до потреб клієнтів та створити більш затишне та зручне середовище для подорожей молоді та дітей.

По-третє, виявлення недоліків та потреб сучасного молодіжного та дитячого туризму є важливим кроком для подальшого його розвитку. Недостатність фінансових ресурсів, обмежений вибір туристичних напрямків та недостатня інформаційна база є основними проблемами, які потребують уваги та вирішення.

Для покращення молодіжного та дитячого туризму запропоновано ряд рекомендацій. Серед них: розширення доступу до туристичних можливостей шляхом підтримки фінансових програм та спонсорської підтримки, розвиток освітніх програм та навчальних матеріалів, співпраця з молодіжними та дитячими організаціями для створення цілісного туристичного середовища,

залучення інноваційних технологій для покращення комунікації та взаємодії зі збільшенням безпеки та якості послуг.

Завдяки виконанню даної роботи отримано глибше розуміння молодіжного та дитячого туризму, його значення та потенціал для розвитку.

Впровадження запропонованих рекомендацій сприятиме подальшій популяризації та розвитку цієї сфери, що в свою чергу сприятиме збільшенню туристичного руху молоді та дітей, розширенню їхнього кругозору та формуванню активного та свідомого способу життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богаченко О. П. *Форми і способи розвитку лікувально-оздоровчого туризму у приморських місцевостях. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності.* 2017. Вип. 1. С. 144–149.
2. Божко Л. Д. *Історіографія досліджень туризму за доби незалежності України.* Вісник ХДАК. 2017. Вип. 43. URL: <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/v43/08.pdf> (Дата звернення: 29.05.2023).
3. Бриль К. Г. *Місце стратегічних пріоритетів розвитку у підвищенні інвестиційної привабливості туристичної галузі. Інвестиції: практика та досвід.* 2018. № 10. С. 14–18
4. Величко Л. Ю. *Передовий світовий досвід державної підтримки розвитку туризму: уроки для України. Правові, управлінські та економічні аспекти трансформації сучасного громадянського суспільства: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 25 березня 2016 р. / у 2-х ч. Київ: ВЦ КНУКіМ, 2016. Ч. I. С. 598–600.*
5. Герасименко В. Г., Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. *Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименка.* Одеса: Астропринт, 2018. 304 с
6. *Державна служба статистики України.* URL: [«https://www.ukrstat.gov.ua/»](https://www.ukrstat.gov.ua/) (Дата звернення: 30.05.2023).
7. *Дитячий туризм в Україні як специфічна територіальна рекреаційна система.* URL : <http://infotour.in.ua/kolotuha.htm> (Дата звернення: 28.05.2023).
8. Домбровська С. М., Гусаров О. О., Дуднева Ю. Е. *Проблеми та перспективи розвитку державного управління: монографія.* Харків: УПА, 2019. 172 с.
9. Донченко Л. М., Гостева Н. П. *Проблеми та перспективи державної підтримки розвитку туризму. Держава та регіони. (Серія «Державне управління»).* 2017. № 1. С. 37–42.

10. Дутчак О. І. Вплив туризму на охорону історико-культурних пам'яток: досвід і перспективи. URL: naukajournal.org/index.php/naukajournal/.../28 (Дата звернення: 30.06.2023).
11. Кифяк В. Ф. Розвиток медичного туризму в регіонах України. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2017. № 1. С. 30–33.
12. Кифяк В. Ф. Розвиток рекреації і туризму як один із чинників формування інвестиційної привабливості регіону. *Економіка та право*. 2017. № 1. С. 128–132.
13. Кузьмук О. Культурний туризм як інструмент формування національної ідентичності. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/23.htm> (Дата звернення: 26.05.2023).
14. Кучеренко К. В. Сучасні підходи до організації процесу формування міжнародного туристичного бренду країни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 12. С. 96–100.
15. Лозинський Р., Кучинська І. Спеціалізований (нішевий) туризм: розвиток концепції в українській і зарубіжній науковій літературі. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2018. Випуск 52. С. 170–182.
16. Мельниченко О. А., Величко Л. Ю. Індустрія туризму: сутність, складові, кластери, необхідність державного регулювання. *Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць*. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2016. № 4. С. 3–9.
17. Мельниченко О. А., Величко Л. Ю. Сучасні концепції державного регулювання розвитку індустрії туризму. *Державне будівництво*. 2015. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2015-2/doc/2/02.pdf> (Дата звернення: 27.05.2023).
18. Осипенко К.В. Розвиток міжнародної конкурентоспроможності туристичних регіонів світу: моногр. / К.В. Осипенко. Київ: СПД Чальчинська Н.В., 2017. 219 с

19. Рік минулий – рік прийдешній. Українська туристична газета. 2020 №1-2. С.7.

20. Роль та значення індустрії туризму і гостинності у розвитку територій, громад, держави: монографія / за заг. ред. М.Ю. Барна. Львів: ЛТЕУ. 2022. 264с.

21. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/nras/249826501> (Дата звернення: 30.05.2023).

22. Onlinebistro навчає турагентів України. Українська туристична газета. 2019 №1-2. С.7.